

V10 Vidovszky Károly és családja

1. Vidovszky Károly I. portréja¹

Bevezetés

A korábbi fejezetekben már bemutatattam Vidovszky Károly testvéreit, köztük Ferencet, Jánost és Lászlót. Most **Vidovszky János III.** utolsó gyermeke, az én dédapám kerül sorra. (Sárga fedőszínnel Czöndör Liza felmenői.)

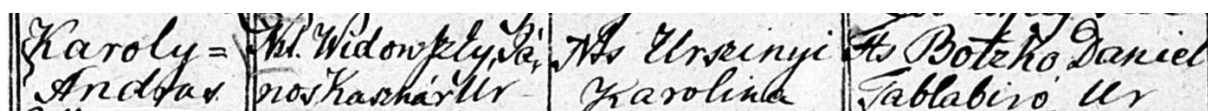
¹ A fénykép Békéscsabán készült 1900 körül.

A színezést az összes korabeli fényképen a Gemini Flash-Lite végezte 2026. június 18-án.

Vidovszky Károly I. András

Kód: 1250 0000
FS: L7V7-P34
Sz: Békéscsaba, 1840
K: Békéscsaba, 1840. november 16,
A.n.: Urszinyi Karolin
F: Mertz Teréz (1850-1898)
E: 1867
H: Békéscsaba, 1915. április 19.

Lentebb Károly keresztelési anyakönyvi bejegyzése. Ebben édesapja, „Widovszky János Kasznár Úr”-ként szerepel. A keresztaaként említett Botzko Dániel (1789-1870) táblabíró az Urszinyi család távolabbi rokona volt, Karolina valószínűleg jól ismerhette.

2. ábra: Vidovszky Károly keresztelési anyakönyve

Károly fiatalkoráról keveset (gyakorlatilag semmit sem) tudunk. Az biztos, hogy ismerte Munkácsyt, hiszen 13-14 éves volt már, amikor Mihály gyakori vendég volt csabai házukban.

Az első érdemi információ 1867-ből származik, amikor feleségül vette az akkor csupán 17 éves Mertz Terézt.

A gyerekekre még visszatérek. Így érkezünk el egészen 1878-ig, amikor is ezt olvasom:

„A békés megyei gazdasági egyesület által rendezett terménykiállításon a bírálóbizottság a következő kiállítókat tüntette ki:

- [...] ezüst érdemet Vidovszky Károly 82.5 kgr. kitűnő piros tavaszi búzája;
- dicsérő oklevelet Vidovszky Károly 69 kgr. Chevalier közönséges árpája;
- [...] dicsérő oklevelet Vidovszky Károly jeles burgundi répájáért [kapott].
- A szőlőnél ezüst érmet [kapott] Vidovszky Károly a kitűnő szakértelem, a szőlőfajok sokoldalú változatossága, kitűnősége és mennyiségeért, nemkülönben a vidéken ismeretlen borfajokkal tett kísérletért.”²

Lentebb három hirdetés a Békésmegyei Közlönyben, amik jól illusztrálják Vidovszky Károly sokoldalúságát:

² A Hon, 1878. november 20.,

Arcanum, 2025. április 27.

https://adt.arcanum.com/hu/view/AHon_1878_11/?query=Rimler+P%C3%A1l+80.3+kilogram-mos+b%C3%BAz%C3%A1ja.+Szilvay+Lajos+3+faj&pg=93&layout=s

3. ábra: Vidovszky Károly I. hirdetésé (1878)³

4. ábra: Vidovszky Károly I. hirdetésé (1880)⁴

³ Békésmegyei Közlöny, 1878. január 24.

Hungaricana, 2025. május 17.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1878/?query=%C3%9Ajb%C3%B3l%20az%20%C3%A1rviz%20k%C3%BCsz%C3%B6b%C3%A9n%20%C3%A1ll%20f%C5%91v%C3%A1rosunk.&pg=27&layout=s

⁴ u.o. 1880. július 15.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1880_2/?query=%22Vidovszky%20K%C3%A1roly%22&pg=34&layout=s

5. ábra: Vidovszky Károly I. hirdetésé (1882)⁵

Egy hír 1879. áprilisából:

„A Békésmegye tulajdonát képező, Csaba határában fekvő epreskert a folyó hó 20-án tartott nyilvános árverésen 2.030 frtér adatott el Vidovszky Károly csabai kereskedő úrnak.”⁶

Időrendben egy hosszabb idézet következik Réthy Béla I. naplójából:

„1885 tavaszán közelebből megismerkedtem a gyógyszerész szomszédságában lévő Vidovszky családdal, hová eleinte csak ritkán, később azonban egyre sűrűbben ellátogattam. A rokonszenves család körében igen jól éreztem magamat. A jószágos háziasszony [Mertz Teréz] társaságában mindig felolvadt az én bátortalanságom, mely egyébként mindig jelentkezett, ha szorosan vett környezetemen kívül kellett megjelennem. Vidovszkyéknál csakhamar otthonosan éreztem magam. A beszédes és közvetlen modorú mamával elfogulatlanul ment a társalgás, míg a lányok körében elfogultabb, és bizonyos fokig esetlen voltam.

[...] Úgy mentem a Vidovszky házba, mintha hazamentem volna, hol az édesanyám vár rám. Családias érzületű fiú lévén, végtelenül becses volt nekem ez a kedves családi kör, hol engem mindig szeretettel fogadtak. Az első években csak szabadidőm kellemes eltöltése vitt a Vidovszky házba. Messzebb menő terveim nem voltak, de nem is lehettek. Hiszen még nagyon fiatal voltam, és nem is volt mire házasodnom.

[...] midőn gyakrabban fordultam meg a Vidovszky házban, azt tapasztaltam, hogy ott jobban érzem magamat – ennek magyarázata úgy gondolom abban volt, hogy az F. házban minden szíveslátásuk ellenére igazán otthonosan soha nem éreztem magam. Míg a Vidovszky családban csupa derű, melegség és elevenség vett körül, úgy, hogy lelki rokonaim között éreztem magam. Olyan

⁵ u.o. 1882. február 21.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1882/?query=%22Vidovszky%20K%C3%A1roly%22&pg=55&layout=s

⁶ u.o. 1879. április 24.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1879_1/?query=%22Vidovszky%20K%C3%A1roly%22&pg=138&layout=s

szerelmes sem voltam, hogy józan ítélőképességemet elvesztettem volna, tehát beláttam, hogy a Vidovszky családdal való kapcsolat jobban megfelel az én családom társadalmi állásának és az én lelkiületemnek.”⁷

1891-ben „városi pénztárnok”-ként említik a Vidovszky Erzsébet eljegyzéséről szóló cikkben.⁸

1901-ben alapító tagja volt a Békéscsabai Tejszövetkezetnek:

„Ez a szövetkezet az 1901. év május hó 28-án tartott alakuló közgyűlésen elfogadott alapszabályok szerint keletkezett. A szövetkezet célja: a tagjai által istállóikban termelt tejek közös értékesítése. A szövetkezet tartama határozatlan időre szól. A szövetkezet hirdetményei a helyben lakó tagok közt körözőiv, a vidékiek közt ajánlott levél útján tételnek közzé. A tagok a szövetkezet adósságaiért csak üzletrészeik erejéig szavatolnak. [...]

Az 1901. május 28-án tartott közgyűlésen cégjegyzési joggal bíró igazgatósági tagoknak megválasztottak:

- Vidovszky Károly magánzó,
- dr. Zsilinszky Endre földbirtokos,
- ifj. Vidovszky Károly gazdálkodó [...].”⁹

1906-ban igazgatósági tagnak választják a Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságban.¹⁰

1910-ben mint a Békéscsabai Takarékpénztár Egyesület igazgatósági tagját említik. Ugyanott **Réthy Béla I.** a felügyelő bizottság elnöki pozícióját tölti be.¹¹

⁷ Réthy Béla feljegyzései – 1924-1935.

2025. évi *.docx átirat, 16. oldal

(a továbbiakban RB I.)

⁸ Fővárosi Lapok, 1891. november 20.

Arcanum, 2025. november 9.

https://adt.arcanum.com/hu/view/FovarosiLapok_1891_11/?query=TEXT%3D%28%22Vidovszky+k%C3%A1rly%22%29+DATE%3D%281891-01-01--1891-12-31%29&pg=150&layout=s

⁹ Központi Értesítő, 1902. szeptember 25., 1445. oldal

Arcanum, 2025. április 27.

https://adt.arcanum.com/hu/view/Kozponti_Ertesito_1902_2/?pg=374&layout=s

¹⁰ u.o., 1906., I. félév 662. oldal

¹¹ Magyar Pénzügyi Compass, Budapest, 1910-1911, 80. oldal

Arcanum, 2025. április 27.

https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarPenzugyiCompass_1910-1911-2/?query=Vidovszky+K%C3%A1rly&pg=81&layout=s

A házaspárnak az évek során négy felnőtt kort megért gyermeke született:

- Irén
- Erzsébet I.
- Károly II.
- Teréz

Haláláról 1915. áprilisában így emlékezett meg a Békés c. újság:

„**Vidovszky Károly halála.** A békéscsabai társadalmi életnek nagy halottja, súlyos vesztesége van. A csabai közéletben félszázadot meghaladó idő óta előkelő, tekintélyes szerepet betöltő Vidovszky családnak egyik köztisztjelet és szeretetben álló kiváló, hasznos tagja 76 éves korában folyó hó 20-án meghalt. A boldogult évek hosszú során át volt Békéscsaba község főpénztárnoka, a békéscsabai takarékpénztárnak egyik alapítója és igazgatósági tagja, a békésmegyei gazdasági egyesület választmányának is évtizedek óta tekintélyes, megbecsült tagja s Nesztora. Puritán becsületességű, derűs, jó kedélyű ember, aki csupán barátokat és tisztelőket szerzett magának. Elhunyt mély gyászba borítja szerető gyermekeit, unokáit, testvéreit, rokonait — és őszinte részvétet kelt a csabai társadalom minden rétegében. Áldás és béke hamvaira!”¹²

1915 ápr. 20	1915 ápr. 19	id. Vidovszky Károly	ápr. 20-án	nék. Vidovszky Károly	nék. Vidovszky Károly	agypel- hivás
	deli 12. p. 100	feldbertohos és takar- éknyei társ. igazgató Békéscsaba J. Sz. Sz. Sz. Sz.	éves	Teréz	Teréz	

6. ábra: Vidovszky Károly I. halotti anyakönyvi bejegyzése

¹² Békés, 1915. április 25., 4. oldal
Hungaricana, 2025. április 27.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Bekes_1915/?pg=117&layout=s&query=vidovszky

Mertz Teréz

Kód: 1250 0000w
Sz: 1850
A.n.: Ottrokocsy Végh Therézia (1811-1873)
F: Vidovszky Károly I.
E: 1867
H: Budapest, 1898. június 28.

Terézzel igazán kevés információ áll rendelkezésre. Íme egy kivétel 1879-ből:

„Békés-Csabán a vigadó dísztermében rendezett kereskedelmi bál fesztelen kedélyes multság volt, mely az egyesület javára is nem kis összeget jövedelmezett. **A bál háziasszonya Vidovszky Károlyné úrhölgy** volt, divatos hamuszínű selyemruhában. A négyeseket és a **Launer Károly** által ügyesen rendezett cotillont 60-70 pár táncolta. Ott voltak: Rimler Minka, Szemian Gizi (kitűnő csárdástáncosnők), [...] **Launer Ida** [Mertz Teréz sógornője, Vidovszky Ferenc I. felesége] és még többen. Kora reggel volt már, midőn a víg társaság szétoszlott, viszontlátást ígérve egymásnak a 25-diki iparos bálra.”¹³

Két évvel későbbi hír:

„B. Csabán a megyei árvízkarosultak javára tartandó népünnepély bazárbizottsága [...] f. hó 3-án ülést tartott. [...] Az érdekes ülésen következő határozatok hoztak. A bazár (sátorokban árulás) pünkösdi másodnapján reggel 9 órától éjfélig tart. Négy sátor állíttatik fel: dr. Báttaszékyné az emléktárgyak, Écsy Irma és **Vidovszky Károlyné a hideg konyha** (delikatesz), Hajnik Béláné a szivar és dohányysátor, végül Szeberényi Istvánné a cukrászati [...] sátorra felügyelnek, s mint az viszik a főszerepet. [...] Jelszó az olcsóság, és senkit nem zsarolni. Szabott árak lesznek, s csak azon többlet fogadtatik el, amelyet a vevő önként ajánl fel a jótékony célra. A cikkek **Vidovszky Károly**, Bienár Bernát és Sztampa Bartalan üzleteiből lehetőleg a rendes áron alul szerzendők be, míg az emléktárgyak közadakozás útján gyűjtetnek.”¹⁴

¹³ Fővárosi Lapok, 1879. február 27., 230. oldal

Arcanum, 2025. április 27.

https://adt.arcanum.com/hu/view/FovarosiLapok_1879_02/?query=TEXT%3D%28%22vidovszky+K%C3%A1rolyn%C3%A9%22%29+DATE%3D%28--1898-01-01%29&pg=109&layout=s
Sajnálatos, hogy az „ügyes” Launer Károly (Vidovszky Károly sógornőjének, Launer Idának a testvére) pár évvel később, 1891-ben lebukott mint professzionális banki sikkasztó. Az ügyből országos botrány kerekedett.

¹⁴ Békésmegyei Közlöny, 1881. május 5.

Arcanum, 2025. április 27.

https://adt.arcanum.com/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1881/?query=TEXT%3D%28%22vidovszky+K%C3%A1rolyn%C3%A9%22%29+DATE%3D%28--1898-01-01%29&pg=168&layout=s

Réthy Béla naplójában így ír Teréz haláláról:

„1898. június 29-én [valójában 28-án] meghalt feleségem édesanyja pár napos betegség után, édes gyermekeit sem érinthette fájdalmasabban a jóságos asszony halála, mint engemet, ki az elköltözöttet mindig olyan nagyon szerettem, s kinek meleg szeretetét én is annyi éven át élveztem.”¹⁵

lúlirottak fájdalomtól megrendült szívvél tudatják a felejthetlen jó hitves, a legjobb anya, szerető nagyanya, testvér és rokon

VIDOVSZKY KÁROLYNÉ,

szül. MERTZ TERÉZIA

f. évi június hó 28-ikán délután 6^{1/2} órakor Budapesten élete 48-ik, boldog házasságának 31-ik évében rövid szenvedés után történt gyászszos elhunytát.

A megboldogultnak földi maradványa f. hó 30-án délelőtt 10 órakor lesz a Széchenyi liget melletti sírkertből ugyanezen sírkertben a római kath. egyház szertartása szerint örök nyugalomra helyezve.

Az engesztelő szent mise áldozat július 1-én reggeli 8 órakor fog az Egek urának bemutattni.

B.-Csaba, 1898. június hó 29-én.

Áldott legyen emlékezete!

Férje:	Vejei:
Vidovszky Károly.	Jávor Gyula,
Gyermekei:	Réthy Béla
Vidovszky Irén, férj. Jávor Gyuláné,	Unokái:
Vidovszky Erzsike, férj. Réthy Béláné,	Réthy Bözsike,
Ifj. Vidovszky Károly,	Réthy Béluska,
Vidovszky Teréz.	Réthy Karika,
Testvérei:	Réthy Pistike,
Özv. Justh Sándorné,	Sógor és sógornői:
Mertz Antal,	Özv. Mertz Ferdinándné,
Mertz József,	Mertz Józsefné,
Mertz István.	Vidovszky János és neje,
	Vidovszky László és neje,
	Vidovszky Ferencz és neje,
	Vidovszky Gyula és neje.

„Corvina” Csaba.

7. ábra: Mertz Teréz gyászjelentése

¹⁵ RB I., 24. oldal

Haláláról hosszú cikkben számolt be a Békésmegyei Közlöny:

„Kedden este Hiób hírt hozott a távirda-drót, egy általánosan tisztelt csabai családnak lesújtó gyászát, nagy veszteségét tudatva. Vidovszky Károlyné, a szívjóságáról ismert kedves úrnő, Vidovszky Károly takarékpénztári igazgató imádásig szeretett neje, kit gyermekei és unokái rajongva vettek körül, Budapesten, a hova sürgősen műtét végett fölvitték, hirtelen és váratlan elhunyt. A gyász hír alig talált az első órákban hitelre, Vidovszky Károlynét kitűnő egészségben látták sokan néhány nap előtt s az élte javakorában elhunyt kedves asszony homlokán ugyan nem mutatkozott a halál lehe [vsz. helyesen: jele], a facies hypokratika.

8. ábra: Vidovszky Károly I., Mertz Teréz és három, fiatalon elhunyt gyermekük sír-
léke Békéscsabán

Csak néhány nap előtt hosszabb úton volt szatmári és hajdú megyei rokonai látogatására, s e közben eshetett baja, mely ágyba sodorta s Budapesten, mielőtt az orvosi műtő keze megváltotta volna szenvedéseitől, — kiadta áldott lelkét, mely oly szeretettel és oly sok irányban tekintett szét, hogy a vigasztalás szavait, a jólét balzsamát hintse el. Ravatalánál hallottuk egy ismerőstől, hogy az immár csendes halott szinte szenvedélyesen szerette a jót tenni. Ez a jellemzés igazán talál. Általános népszerűségnek örvendett ez előbb vázolt érényeiért nagy családjának ez a földi gondviselése s ez magyarázza meg azt az igaz részvétet, melyet temetésekor Csaba intelligens társadalma tanúsított.

Ravatalát, mely a kath. sírkertben volt felállítva, számtalan szebbnél-szebb koszorú borította. A temetést Nemeskey Andor plébános teljes segédlettel végezte s megható volt a család igaz fájdmában, melynek talán némi vigaszt az a közrészvét nyújt, melyet Csaba társadalma gyászuk közben oly melegen tanúsított. Egyhamar még annyiak igaz könnye nem hull a koporsóra, mint csütörtökön, de meg is érdemelte az elköltözött nemes lélek, mert könnyet érdemel, a költő szerint sz, ki oly nagyon szeretett. És az ő szíve melegével szerette embertársait, kikért jót tenni igaz boldogsága volt szívének.

Az elhunyt úrnő 48 évet élt, harmincegy évi boldog házasság után. Legyen áldott emlékezete.”¹⁶

A Mertz család eredete

Antonius Merz

K	0
FS:	GH8J-4XT
Sz:	ismeretlen helyen 1726 körül
F:	Anna Mária (*1732 k., +Tekeres, 1787. szeptember 22.)
H:	Tekeres, 1786. november 1.

Tekeresről ennyit találtam:

„TEKERES. Német falu Baranya Várm. Földes Ura a' Pétsi Szeminárium, lakosai külömbfélék, fekszik Abaligethez nem messze, mellynek filiája; határja olyan, mint Bánosé.”¹⁷

9. ábra: Orfű-Tekeres napjainkban¹⁸

¹⁶ Békésmegyei Közlöny, 1898. július 3.
Hungaricana, 2025. április 27.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1898_2/?pg=1&layout=s&query=vidovszky

¹⁷ In: Vályi András: Magyar Országnek leírása, III. kötet. Kiadva Budán, 1799-ben.
Arcanum, 2025. április 28.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyarorszag-leirasa-valyi-andras-B764D/t-BA4EF/tekeres-BA598/>

¹⁸ A Mecseki Borrend Egyesület honlapja

Abaligetről ír a Wikipedia is:

„Abaliget (németül: Abaling) község a Dél-Dunántúl régióban, Baranya vármegyében, a Pécsi járásban. Közkedvelt kiránduló- és üdülőhely. [...]

A Dunántúlon, a Mecsek nyugati részén fekszik Pécestől körülbelül 15 kilométerre északnyugatra, Orfútól mintegy 5 kilométerre nyugat-délnyugatra, Okorvölgytől nagyjából 5 kilométerre keletre. A környék nagy része természetvédelmi terület. [...]

A török hódoltság idején lakossága csökkent, majd a felszabadító háborúk alatt elnéptelenedett. [...] A lakatlan falut 1748-ban magyarokkal, majd később németekkel népesítették be. 1910-ben a község 727 lakosából 551 német, 176 magyar volt.”¹⁹

Érdeemes a közeli Orfúról is megemlékezni:

„A török megszállás korában elnéptelenedett a táj. [...] A 18. század elején lassan indult meg csak az újjáépítés. A kihalt tájra, a lerombolt falvak helyére zömmel német telepések érkeztek több hullámban és Németország különböző tájairól. Az 1930-as években a falu lakosságának 93%-a német, és csupán 7%-a volt magyar anyanyelvű.”²⁰

A fentiekből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az elő ismert magyarországi Mertz, (a születési anyakönyvek szerint latinul Antonius) valószínűleg az 1700-as évek közepe táján vándorolt be Tekeresre. Természetesen azt sem zárhatjuk ki, hogy az első Mertz telepes Tekeresen esetleg Antonius ismeretlen nevű édesapja volt 1720 körül, és Antonius már itt született.

A „Merz” családnévről ezt írja a Gemini:

„A "Merz" családnév Németországban viszonylag gyakori. A név eredete a középfelnémet "merzære" szóból származik, ami "kereskedőt" jelent. Ez arra utal, hogy a családnév eredetileg olyan emberekre vonatkozott, akik kereskedelemmel foglalkoztak.

A "Merz" családnév leggyakrabban **Baden-Württemberg tartományban fordul elő, különösen a délnyugati régióban.** Ez a terület történelmileg fontos

Internet, 2025. április 28.

<https://mecsekiborrend.hu/telepulesek/orfu-tekeres/>

¹⁹ Wikipedia, 2025. április 28.

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Abaliget>

²⁰ Wikipedia, 2025. április 28.

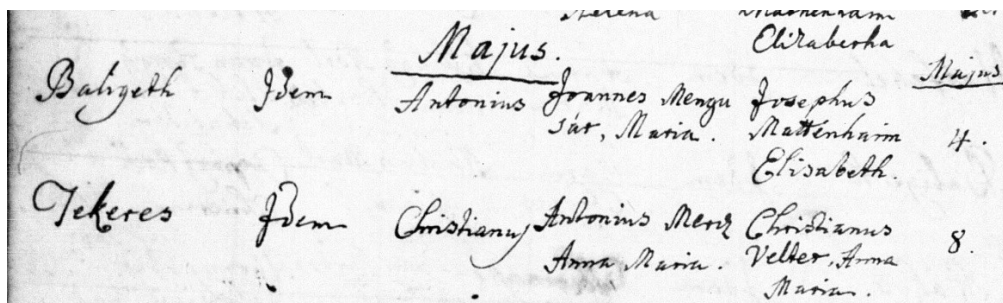
<https://hu.wikipedia.org/wiki/Orf%C5%B1>

kereskedelmi útvonalak mentén feküdt, ami magyarázhatja a név magasabb koncentrációját itt.”²¹

A Family Search-ön található adatok alapján a házaspárnak nyolc leány- és három fiúgyermek született, de az adatok pontosságával kapcsolatban bennem maradtak bizonyos kétségek.

Christianus Merz

K: 4000
Sz: Tekeres, 1763
Ker: Abaliget, 1763. május 8.
A.n.: Anna Mária (*1732 k., +Tekeres, 1787. szeptember 22.)
F: Elisabetha Mink (*Orfű, 1765 körül)
E: Abaliget, 1783. február 11.

10. ábra: Christianus Merz keresztlési anyakönyvi bejegyzése

A „Mink” családnévről ezt írja a Gemini:

„A "Mink" családnév Németországban is előfordul, de nem tartozik a leggyakoribb családnévek közé. A névnek többféle eredete is lehet:

- **Cseh eredet:** A Dominik személynév rövidített formája.
- **Észak-német, dán és holland eredet:** A Mein személynév beceneve.
- **Német eredet:** A Minke név változata.

A németországi elterjedtségére vonatkozóan nincsenek pontos, részletes statisztikák a leggyakoribb előfordulási helyekről. Azonban a családnév eredetéből kiindulva valószínűsíthető, hogy inkább az északi régiókban lehet elterjedtebb, ahol az észak-német és holland hatás erősebb.²²

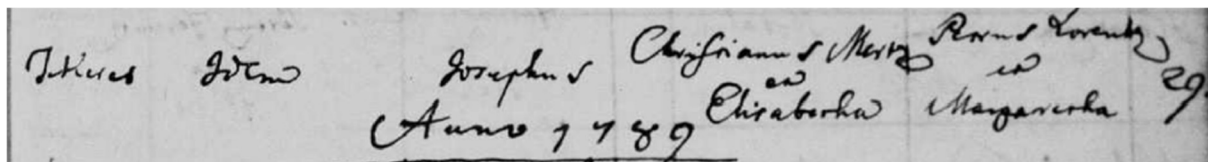
A házaspárnak 4-4 fiú- és leánygyermek született 1786 és 1801 között.

²¹ Gemini, 2025. április 28.

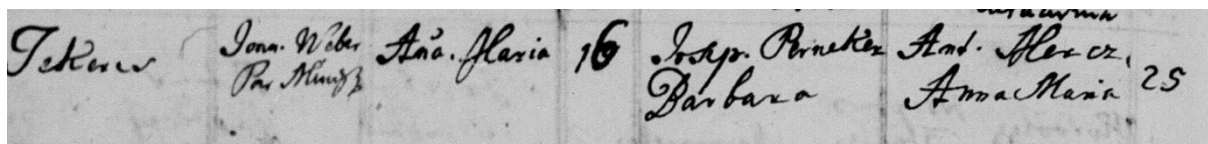
²² Gemini, 2025. április 28.

Josephus Merz (I.)

K: 4200
Sz: Tekeres, 1788
Ker: Abaliget, 1788. december 29.
A.n.: **Elisabetha Mink** (*Orfú, 1765 körül)
F: **Anna Maria Perneker** (*Tekeres, 1787)
E: Abaliget, 1806. november 25.

11. ábra: Josephus Merz (I.) keresztelési anyakönyvi bejegyzése

12. ábra: Anna Maria Perneker keresztelési anyakönyvi bejegyzése

Innen tudjuk, hogy a feleség szülei Josep Perneker és „Barbara” voltak.

A „Perneker” családnévről ezt írja a Gemini:

„A Perneker családnév eredetét tekintve valószínűleg a **szláv területekről** származik. A név a „pero” szóból eredhet, ami több szláv nyelvben is „tollat” jelent, és átvitt értelemben utalhatott írnokra vagy valakire, aki írással foglalkozott.

Ez alapján a Perneker családok leginkább a következő európai régiókból származhatnak:

- **Szlovénia:** A „pero” szó a szlovén nyelvben is megtalálható, és a szlovén nyelv közelsége Bajorországhoz magyarázhatja a név ottani előfordulását.
- **Ausztria:** Különösen Ausztria déli és keleti részein, ahol a szláv hatás erősebb volt, előfordulhat a név.
- **Csehország és Szlovákia:** A cseh és szlovák nyelvekben is létezik a „pero” szó, így ezekből az országokból is származhatnak Perneker családok.
- **Dél-Németország (Bajorország):** Ahogy korábban említettem, a név leginkább itt tűnik fel Németországban, ami a történelmi kapcsolatoknak és a migrációnak köszönhető.

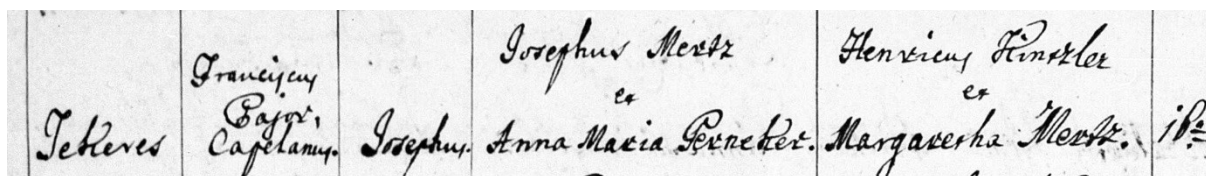
Összességében elmondható, hogy a Perneker családnév valószínűleg a **dél-szláv vagy nyugati szláv területekről** ered, és onnan terjedhetett el más

régiókba, például Dél-Németországba. A pontos eredet és elterjedési útvonalak további genealógiai kutatást igényelnének.”²³

A házaspárnak három fiú- és egy leánygyermek született.

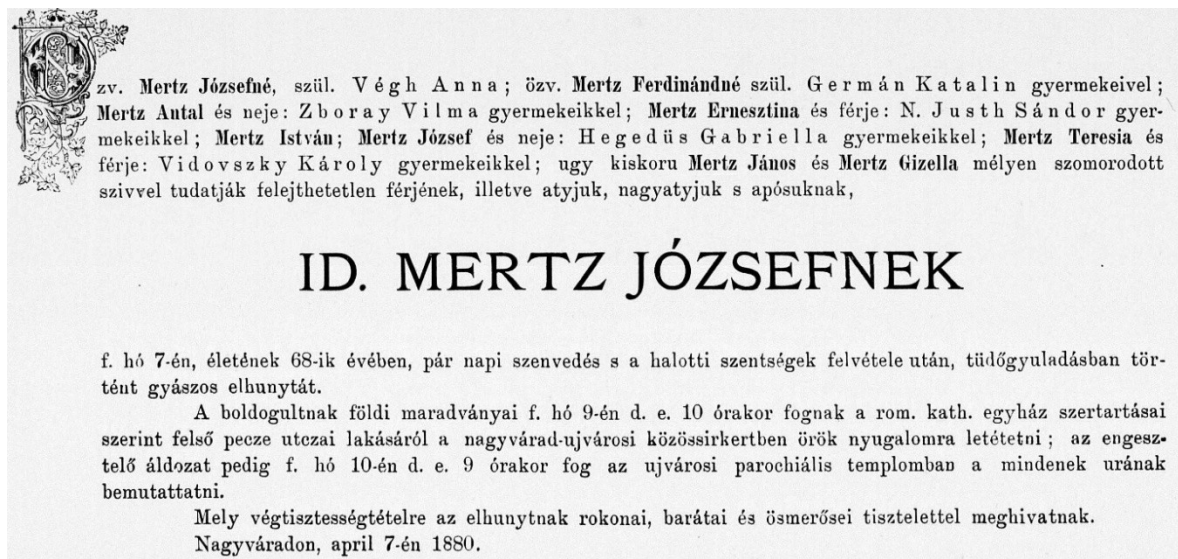
Josephus Mercz (Mertz József II.)

K: 4220
Sz: Tekeres, 1811
Ker: Abaliget, 1811. szeptember 18.
A.n.: Anna Maria Perneker (*Tekeres, 1787)
F1: Ottrokocsy Végh Terézia
(*1812 k, +Nagyvárad, 1873. július 31.)
E1: 1833 körül
F2: Végh Anna
H: Nagyvárad, 1880. április 7.

13. ábra: Josephus Mercz (II.) keresztelési anyakönyvi bejegyzése

Ő volt Mertz Teréz édesapja. Életéről semmit sem találtam, kivéve, hogy „köztiszteletben álló nagyváradai polgár” volt.²⁴

14. ábra: Mertz József II. gyászjelentése

²³ Gemini, 2025. április 29.

²⁴ Blékésmegyei Közlöny, 1880., 70. szám

Internet, 2025. április 28.

https://adt.arcanum.com/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1880_1/?query=TEXT%3D%28%22mertz+j%3C%3Bzsef%22+nagyv%C3%A1rad%29+DATE%3D%281840-01-01--1881-01-01%29&pg=228&layout=s

Első házasságából hat, második házasságából két gyermeke született. Terézia (4224) a negyedik gyermek volt. Testvérei közül csak egyet említtek:

Mertz József III.

K: 4223
Sz: 1846
A.n.: Ottrokocsy Végh Terézia
F: zendrei és gerendei Hegedűs Gabriella
H: Cibakháza, 1923. október 25.

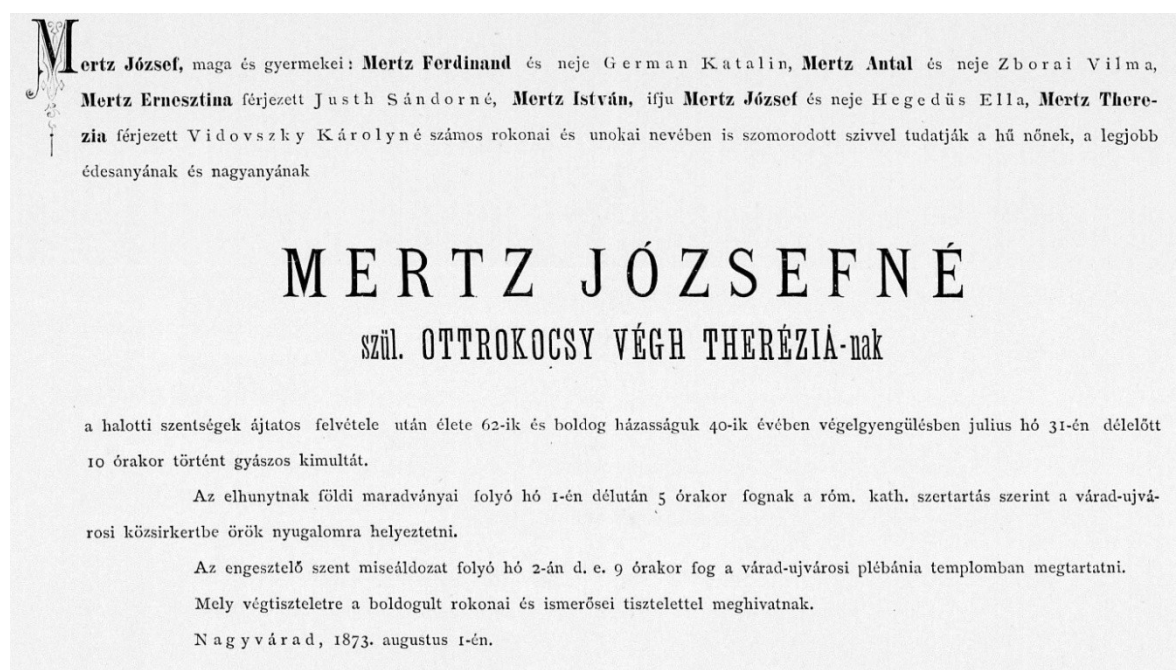
Róla ennyit találtam:

„Id. Mertz József [III.] volt cibakházai gyógyszerész október hó 25-én, életének 77. évében, rövid szenvedés után Cibakházán elhunyt. Fián, ifj. Mertz József [IV.] (4223 1000) cibakházai kartársunkon kívül még három fia, férjezett leánya, hat unokája és kiterjedt rokonsága gyászolja.”²⁵

Ottrokocsy Végh Terézia és két ismert, de valószínűleg távolabbi rokona

Terézia születési helyéről, idejéről semmit sem találtam. Az Arcanumon „Ottrokocsy Végh” családi néven összesen két személyt találtam, ők nyilvánvalóan rokonai voltak Teréznek. Valószínűleg egy felvidéki származású családról van szó.

Lentebb Teréz gyászjelentése, de származásáról, rokonairól ez sem árul el semmit.

15. ábra: Ottrokocsy Vég Teréz gyászjelentése

²⁵ Gyógyszerészi Közlöny, 1923. november 4., 476. oldal

Internet, 2025. április 28.

https://adt.arcanum.com/hu/view/GyogyszeresziKozlony_1923/?query=%22mertz+j%C3%B3zsef%22+nagyv%C3%A1rad&pg=477&layout=s

Ellenben ezt találtam:

„— **Gyász hír.** Lapunk zártakor kaptuk a gyászjelentést, hogy Otrokócsi Végh Dániel, eperjesi collegiumi tanár, [1885. március] folyó hó 7-én, életének 43., tanárságának 17. évében elhunyt. A megboldogult buzgó munkása volt protestáns tanügyünknek, méltán sajnálhatjuk azért a derék férfiú idő előtt való elköltözését. A collegium pártfogósága és a tanári kar a következő gyászjelentést adta ki:

'Az eperjesi ev. ker. collegium pártfogósága és tanári kara mélyen megszomorodott szívvel jelenti tekintetes Otrokócsi Végh Dániel coll. tanár és jegyző úrnak, folyó évi március 7-én, déli 12 órakor, életének 43-ik, tanári működésének 17-ik évében bekövetkezett gyászos kimúltát A boldogultnak hűlt tetemei, evang. szertartás szerint f. évi márc. 9-én d. u. 4 órakor helyeztetek örök nyugalomra. Eperjesen, 1885. március 9. Áldás és béke lebegjen porai felett!'²⁶

Eszerint Dániel tanár úr 1842-ben születhetett, azaz jó 30 évvel volt fiatalabb Otrokocsy Végh Teréznél. Ezért azt gondolom, hogy Dániel – ismeretlen – apja lehetett Teréz testvére.

Pár évtizeddel később Miskolcon bukkant fel egy híres-hírhedt távolabbi rokon²⁷:

A miskolci főutca szenzációja — Otrokocsy Végh Dániel új Hentesüzlete.
A régi békeévek Miskolcának a képe nem lett volna tökéletes, ha a főutcai Zborovszky-féle hentesüzlet nem tett volna rajta. De jött a háború, az azutáni esztendőök zűrzavara és a népszerű hentesüzlet egyszerre eltűnt a Széchenyi utca forgatagából. Most egy népszerű miskolci hentes, Otrokocsy Végh Dániel — kinek nevét nemcsak páratlan hentesárui, hanem jótékonyága is közismertté tették — arra a kedves gondolatra jutott, hogy új fióküzletét a régi Zborovszky hentesüzlet helyén, a Széchenyi utca 16. szám alatt nyissa meg.

Igy visszatér a régi Miskolc egy kedves darabja, egy régi szín a háború előtti városból. Hány régi, kedves emlék fog, újraéledni, amikor elmegyünk egy hosszú idő után újra megújult üzlet előtt? Az üzlet egyébként az egész város látványossága lesz. A ragyogó, tiszta berendezés, a csillogó üvegtáblák mögött elhelyezett felvágottak és más ínycsiklandozó hentesárúk nem egy korzózót fognak megállítani.

²⁶ Sárospataki Lapok, 1885. március 16., 184. oldal

Arcanum, 2025. április 28.

https://adt.arcanum.com/hu/view/SarospatakiReformatusLapok_1885/?query=otrokocsi+v%C3%A9gh+d%C3%A1niel&pg=97&layout=s

²⁷ A gyászjelentések szerint Miskolcon a XX. század elején kiterjedt, több generációs Otrokocsy Végh család élt. Nyilvánvalóan mindegyikük rokona volt a mi Terézünknek. Közülük csak egy személyt emelek ki.

Az áruk minőségéről nem kell beszélnünk, hisz nem új emberről van szó, hanem arról az Otrókoci Végh Dánielről, aki az 1895-ben alapított üzletének hentes-áruival már méltán kivívta a közönség elismerését. Új üzlethelyiségében is a 37 éven át való üzletvezetés és több külföldön szerzett tapasztalat előnyeivel fogunk találkozni s nem lesz oly hivatalnok, kereskedő vagy más elfoglalt ember, aki nem Otrókocsy Végh Dániel Széchenyi utca 16. szám alatti hentesüzletében szerzi be az uzsonnáját. És az elsőrangú, friss felvágott igen sok családot fog arra csábítani, hogy szakítva az eddigi drága, és sok fáradsággal járó otthoni vacsorakészítéssel Otrókocsytól szerezzék be vacsorára a minőségben közismert, utolérhetetlen, árban pedig teljesen a mai viszonyokhoz alkalmazkodó felvágottat és más hentesáruit.”²⁸

Térjünk vissza Vidovszky Károly és Mertz Teréz gyermekeihez.

²⁸ Felsőmagyarország, 1935. november 5.

Arcanum, 2025. április 28.

https://adt.arcanum.com/hu/view/FelsőMagyarországMiskolc_1932/?query=ot-rokocsy+v%C3%A9gh+hentes&pg=308&layout=s

Vidovszky Károly I. gyermekei

16. ábra: Vidovszky Károly II., Irén, Erzsébet, Teréz (fentről lefele), 1905 körül

Vidovszky Károly I. és Mertz Teréz házasságából négy felnőttkort megélt gyermek született:

1. Irén Teréz (*1869)
2. Erzsébet I. Berta (*1872)
3. Károly II. (1874)
4. Teréz Olga (*1886)

Vidovszky Irén

Kód: 1251 0000
Sz: Békéscsaba, 1869. március 19.
A.n.: **Mertz Teréz** (1850-1898)
F1: Jávor Gyula (+Békéscsaba, 1906. május)
E1: Kétegyháza, 1887 július 22.
F2: Láng László II. Károly (*Csorvás, 1875. május 14.
+Budapest, 1946. március 22.)
E2: Békéscsaba, 1916. április 3.
H: Békéscsaba, 1955. november 10.

Irén gyerekkoráról nem rendelkezem érdemi információkkal, csupán ezt az egy bejegyzést találtam Réthy Béla naplójában 1885-ből:

„[A Vidovszky családdal való] megismerkedésünk idejében két lány volt a háznál. **Irén 16 éves**, a kisebb Erzsike 13 éves. A harmadik Teréz, azután született. Az egyetlen fiú, Károly kis diák volt. Én a lányokkal nem igen foglalkoztam. Léha témákról fecsegni sohasem tudtam, komoly dolgokkal mit kezdjen az ember fiatal lányokkal? Bizonyos irigységgel hallgattam a házban szép számmal megforduló fiatalemberek semmiségekről folytatott fesztelen társalgását, amit én el-sajátítani soha nem tudtam.”²⁹

Irén első házasságára 1887. július 22-én került sor.³⁰ Így számolt be az eseményről a Békés-Gyulai Híradó:

„**Esküvő.** Jávor Gyula, az arad-csanádi vasút képviselője a kétegyházi állomáson vezette oltárhoz a csabai társaskörök egyik legszebb és legkedveltebb alakját, Vidovszky Irén kisasszonyt, Vidovszky Károly földbirtokos bájos és kedves leányát.”³¹

Egy másik idézet Réthy Bélától:

„1892. nov. 11. Sietősen költöztünk át új, kedves kis otthonunkba, mert nagy esemény volt küszöbön. Első gyermekünk születését vártuk. A várt esemény nov. 11-én következett be, megszületvén [Réthy] Erzsi nevű leánykánk. Ke-resztszülei feleségem nénje, **Irén és annak férje, Jávor Gyula lettek.**”³²

²⁹ RB I., 16. oldal

³⁰ Fővárosi Lapok, 1887. július 26., 1500. oldal

Arcanum, 2025. április 30.

https://adt.arcanum.com/hu/view/FovarosiLapok_1887_07/?query=%22j%C3%A1vor+gyula%22+vidovszky&pg=191&layout=s

³¹ Békés-Gyulai Híradó, 1887. július 20.

Internet, 2025. április 30.

https://epa.oszk.hu/05200/05262/00101/pdf/EPA05262_bekes_gyulai_hirado_1887_57.pdf

³² RB I., 22. oldal

Ezekben az években születhetett az alábbi fénykép:

17. ábra: Vidovszky Irén és Erzsébet az 1890-es években

Egy eddig általam nem ismert tragédia 1906-ból:

„**Jávor Gyula öngyilkossága.** Egy széles körökben ismert, érdemekben gazdag s szeretetben páratlanul álló férfiúnak koporsóját kísérté délután négy órakor a gyászolók rengeteg tömege. Jávor Gyula volt vasúti ellenőr tetemét földelték ma el. Jávor éveken keresztül betegeskedett. Hátgerinc-sorvadás kínoztta s felesége önfeláldozó ápolásának és végtelenül nagy gyöngédségének az élettől. Jávor már régebben foglalkozott az öngyilkosság gondolatával, de végső elhatározását csak vasárnap délből valósította meg. Egy őrizetlen pillanatban, mikor felesége eltávozott beteg ágya mellől, föbe lőtte magát. Hozzá tartozói azonnal orvos után küldöttek, de a haldoklón nem lehetett már segíteni. Jávor Gyula temetésén szokatlanul impozáns formában nyilatkozott meg a részvét. A szomorú menetben vármegyénk társadalmának színe-javán kívül ott láttuk az aradi üzletvezetőség képviselőit is.”³³

³³ Békésmegyei Függetlenség, 1906. május 15.

Internet, 2025. április 30.

https://epa.oszk.hu/05400/05401/00163/pdf/EPA05401_bekesmegyei_fuggetlenseg_1906_056.pdf

Irén első férje halála után nyolc évvel, második házassága előtt két évvel:

18. ábra: Vidovszky Irén 1914-ben

A második házasságkötés anyakönyvi bejegyzése 1916-ból:

Pétkés- csaba 1866. ápr. 3.	Láng László Károly malom igazgató úgy. h. v.	néhai Láng Károly néhai Hörvath Berta	Vidovszky Irén Teréz v. v. 1. kath.	néhai Vidovszky Károly néhai Hörvath Teréz	Láng Károly Solmesbánya Rétty Béla Pétkés- csaba Szt. István tér 6 sz.
	szül. 1875. máj. 14.		szül. 1869. márc. 14.		
	lak. Kenta		lak. Pétkés- csaba Szt. István tér 8.		

19. ábra: Láng László és Vidovszky Irén házassági anyakönyvi bejegyzése

Érdekes, hogy Láng László még zentai malomigazgatóként szerepel az anyakönyvben. A tanúk Réthy Béla és a vőlegény testvére, Láng Károly voltak.

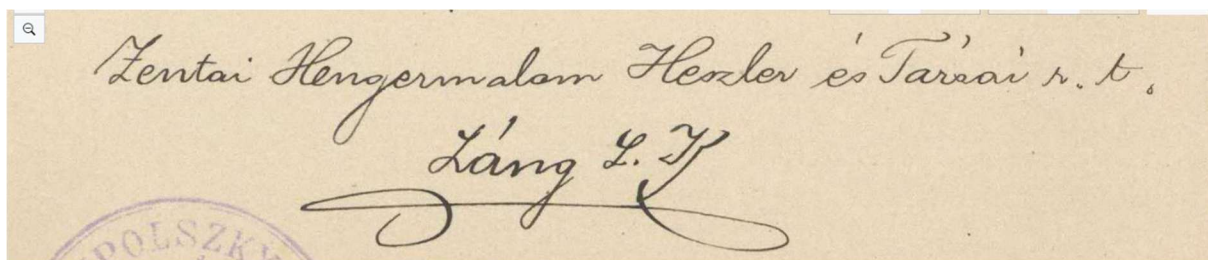
Láng Miklós visszaemlékezése tartalmilag nagy vonalakban bizonyára helyes, de a konkrét adatok tekintetében sok pontatlanságot tartalmaz:

„[Irén] első férje, Jávör Gyula a tízes évek elején [valójában 1906-ban] elhunyt. Másodszor kb. 1920-ban ment férjhez [valójában 1916-ban]; milyen különös: édesapám [dr. Láng Frigyes] bátyjához, Láng Lászlóhoz. Ez úgy történt, hogy Trianon gyalázata miatt [az csak öt évvel az esküvő után következett be] Laci bácsi felszámolta szabadkai vagyonát (többek között a malmát) [a malom valójában Zentán működött], és a Békéscsabán ügyvédeskedő testvéréhez, édesapámhoz költözött.

20. ábra: Láng László a zentai években

Ekkor [1914-1916 között] ismerkedett meg a csinos, fiatal özvegygel, aminek hamarosan házasság lett a vége. Irén néni (a családban Mámika) édesapánk sógornője, és édesanyánk [Réthy Erzsébet] nagynénje lett. Az ismerkedés pedig úgy történt, hogy a szüleim természetesen gyakran jártak a Réthy házba, édesanyám szüleihez, ahol Réthy Béláné Vidovszky Erzsébet (családi nevén Mamó) Irén néni is gyakori látogató volt. Itt ismerkedett meg Láng László özvegy Jávor Gyulánéval, és az ismeretségből házasság lett. Tehát amikor hozzájuk mentem, akkor édesapánk sógornőjét, egyben nagyanyánk nővérét és édesanyánk nagynénjét látogattam meg. Ilyen különösen alakult az élet.”³⁴

A photograph of a handwritten document on aged, yellowish paper. The text is written in cursive ink. The top line reads "Zentai Hengermalam Hengler és Társai n. t.". Below it, the signature "Láng L. J." is written in a large, flowing script. A purple circular stamp is partially visible on the left side of the paper.

21. ábra: Láng László aláírása egy 1914. októberi zentai közjegyzői okiraton³⁵

A folytatásból több érdekességet is megtudunk a házaspárról:

„A kedves házaspárt [Vidovszky Irén, Láng László] igen kedveltem, így nem fájt, amikor a szülői házból hatévesen át kellett költöznöm Irén néniékhez. Ennek az volt az oka, hogy édesanyánk [Réthy Erzsébet] súlyos tbc-be esett, s engem, a legkisebbet féltettek legjobban a fertőződéstől. Ők engem úgy szerettek, mintha saját gyermekük lettem volna, hiszen nekik nem születtek gyermekeik. Otthon – ötven fiúk – igen puritán körülmények között éltünk nem volt részünk kényeztetésben.

Nagybátyámnak [Láng Lászlónak] „anno” sikerült vagyonkáját áthoznia, és itt-hon Réthy Béla nagyapámmal közösen megvettek egy 500 hold körüli szántóföldet, szép tanyaépülettel, és sok egyébbel (istállók, lakatos-, ácsműhellyel, cselédlakásokkal stb.). Nagyapám nem értett a gazdálkodáshoz, ezért azt teljesen a nagybátyámra bízta, aki viszont igen jó gazda volt, és talpig becsületes ember, akiben nagyapám – joggal – megbízhatott.

Tehetős házaspár volt; Laci bácsi kuporgatott, Mámika [a felesége, Irén] könnyelműbben bánt a részére „kijáró” háztartási pénzzel. Egy biztos: engem tejben-vajban fürösztöttek. Laci bácsi segített olykor a tanulásban, Mámika pedig bejárt az elemi iskolába felőlem, magatartásom és tanulásom után érdeklődve.

³⁴ Láng Miklós visszaemlékezése Vidovszky Irénre és két testvérére. 2015. június 7., 1. oldal. [A továbbiakban LM 1]

³⁵ Közjegyzői jegyzőkönyv, Zenta, 1914. október 28.

Hungaricana, 2025. április 30.

<https://archives.hungaricana.hu/hu/lear/Kozjegyzoi/1066812/view/?image=0&bbox=283%2C-3592%2C2545%2C-2670>

Időnként küldött a tanítómnak egy-egy libát vagy kacsát, természetesen megtisztítva. [...]

Pótszüleim vettek nekem – szükség szerint – ruhaneműt, cipőt. Nagynéném megtanított néhány kártyajátékra (kezdetben „csapd le csacsi”, „a piros mindent visz”, majd rövizni is). Aztán szorgalmazták, hogy olvassak meséket, egyebeket, hogy gyakoroljam a [magyar] anyanyelvemet.”³⁶

Réthy Béla így ír az említett földbirtok megvásárlásáról:

„1916 őszén nagy horderejű vételbe bocsátkoztam. Megvettem a **kondorosi**, báró Weberné-féle 1.248 kisholdas birtok $\frac{3}{4}$ részét Reisz Izidor és társaitól 1.125.000 koronáért élő és holt felszereléssel együtt. E vállalkozást anyagi erőmhez túl nagynak találván, **társul vettem ahhoz sógoromat, Láng Lászlót** és Galgóczy Gézát. Egy év múlva közösen megvettük a Reisz Izidor birtokában maradt negyedik $\frac{1}{4}$ részt is 624.000 koronáért.”³⁷

A házaspárról minimum két családi legenda is kering.

Az első szerint László egy alkalommal tárcsás boronát ajándékozott a feleségének, Irénnek a születésnapjára. Ráadásul meg is kérdezte, hogy „Ugye örülsz, Drágám?” Az egyi kései unokaöcs szerint a Laci bácsi következő születésnapjára Irén cserébe egy női nercbundát ajándékozott neki.³⁸

A második szerint Irén és a húgai egyszer együtt kávéztak (gondolom) az I. világháború után. Az egyikük megkérdezte:

- Miből főzted ezt a prima kávé, kedvesem?
- Kávébabból.
- Ja, úgy nem kunszt!

A házaspár két világháború közötti későbbi életéről nem találtam információt. Idős kórukról így ír Láng Miklós:

„Amikor az oroszok bejöttek, egyből elzavarták [a házaspárt] a tanyájukból, még [Láng László] bilgeri csizmáját is lehúzták róla volt cselédei, akikkel – tapasztalatom szerint – mindig emberségesen bánt, és a felesége (Mámika) sok alkalommal vitt a cselédségnek, gyermekeiknek busás ajándékokat. Nagybátyám [Láng László] ebbe belehalt, szívinfarktust kapott 1946-ban. Irén néni pedig súlyos beteg lett. [...] Nagy lakásukat ketté választották, de ő nem is maradhatott ott, mert nem volt miből élnie. A meghagyott három szoba, konyha,

³⁶ LM 1, 1-2. oldalak

³⁷ RB I., 27. oldal. A kondorosi birtok Réthy Bélát illető részét halála után Réthy Imre és Réthy Dezső örökölték. A régi tulajdoni lapok még fellelhetők az irattárban. A Csalogány utcai lakást az azért kapott kárpótlási jegyekért tudtuk jutányosan megvásárolni az 1990-es években. [RI]

³⁸ Láng László (*1954)

Gmail, 2025. április 30.

cselédszoba is a kommunisták martaléka lett volna, ha az utolsó pillanatban a legidősebb testvérem [Láng Frigyes II.] meg nem nősül, és 'kegyesen' megengette a hatóság, hogy a fiatal pár oda költözhessen. Ez a ház szomszédja volt a Réthy háznak, amiben nagyanyánk [Vidovszky Erzsébet, Mamó is lakott]. Ide költöztettük át Mámikát, nagy betegen. Hosszú szenvedés után, az ötvenes évek elején [valójában 1955. novemberében] hunyt el.³⁹

a halálozás helye: <i>Békéscsaba</i>	családi és utóneve: <i>Láng Károly</i> <i>Vidovszky Irén Terézia</i>	születési helye: <i>Békéscsaba</i> születési ideje: <i>1869</i> év <i>márc</i> hó <i>19</i> nap szüleinek családi és utóneve: <i>neh. Vidovszky Károly</i> <i>neh. Mertz Terézia</i>	házastársának családi és utóneve: <i>neh. Láng Károly</i> <i>Károly</i> házasságkötésének helye: <i>Békéscsaba</i> házasságkötésének éve: <i>1916.</i>
a halálozás ideje: <i>1955</i> év <i>nov.</i> hó <i>10</i> nap	neme: <i>nő</i> családi állapota: <i>özv.</i> foglalkozása: lakóhelye: <i>Békéscsaba</i> <i>Micsurin 19</i>		

22. ábra: Vidovszky Irén halotti anyakönyvi bejegyzése

Vidovszky Károly II. Jenő

Kód: 1253 0000
Sz: Békéscsaba, 1874. január 18.
A.n.: **Mertz [März] Teréz** (1850-1898)
F: Kiss Lujza Mária (1873-1960)
E: Békéscsaba, 1901. február 9.
H: Békéscsaba, 1934.

<i>18. 27.</i>	<i>Károly- Jenő</i>	<i>fi - törv.</i>	<i>Vidovszky Károly Csaba</i> <i>März Theresia</i> <i>keresztelő</i>	<i>Vidovszky László</i> <i>gazda úr</i> <i>Gärtner Bertha</i> <i>anyany.</i>
----------------	-------------------------	-------------------	--	---

23. ábra: Vidovszky Károly II. keresztelési anyakönyvi bejegyzése (1874)

Gyerekkoráról nem találtam érdemi információt. Réthy Béla I. naplójában viszont négy helyen is felbukkan:

„Megismerkedésünk idejében [1885-ben] két lány volt a háznál. Irén 16 éves, a kisebb Erzsike 13 éves. A harmadik Teréz, azután született. Az egyetlen fiú, **Károly** kis diák volt. [...]

1895. június 15-én született második fiunk: Károly. Keresztszülei: Ilka néném, és sógorom, **Vidovszky Károly**. [...]

1897. március 29-én született harmadik fiunk: István. Keresztszülei: Vilma néném és sógorom, **Károly**. [...]

³⁹ LM 1, 2-3. oldalak

1908. február 29-én született Dezső fiunk, állítólag megkésve, 10 hónapra. Keresztszülei **Vidovszky Károly és felesége.**⁴⁰

A fentiekből számomra egy új, személyes információ is kiderült [„új novum” © MGy I.]. Eszerint Réthy Béla és Vidovszky Erzsébet második fiúgyermeké a „Károly” keresztnévet keresztapja, Vidovszky Károly II. után kapta. Mivel az én keresztapám meg a fenti Réthy Károly volt, és második keresztnévem szintén Károly, ergo szüleim 1954. november 7-i névválasztása egészen a két Vidovszky Károlyig nyúlik vissza.

A következő bejegyzés már az esküvőről szól:

44 szám.

Kelt: Békes Csabán

1901 (ezer hitelespáregy) évi
február hó 9 (hitelesedik) napján.

Megjelentek alulírott Cherkov Károly

anyakönyvvezető helyettes-előtt házasságkötés céljából:

1. mint vőlegény: Vidovszky Károly
fiú

a kinek vallása: igazolai hitvallású evangélikus
 állása (foglalkozása): földbérlet

lakóhelye: Békes Csaba / fő tér 1005/

helye: Békes Csaba

ideje: 1874 (személyesen hitelesített) évi
február hó 18 (hitelespáregy) napja,

és a ki alulírott anyakönyvvezető helyettes
 személy eset ismer

családi és utóneve: Vidovszky Károly

állása (foglalkozása): lakókegyházi igazgató
 lakóhelye: Békes Csaba 1005

családi és utóneve: néhai Vidovszky Károlyné
született Oláh Terézia

állása (foglalkozása):
 lakóhelye: Budapest

2. mint menyasszony: Kiss Lujza / Alojzia /
Oláh

a kinek vallása: római katolikus
 állása (foglalkozása): tanítónő

24. ábra: Vidovszky Károly II. és Kiss Lujza házassági anyakönyvi bejegyzése (1901)

A feleség, Kiss Lujza tanítónő. Édesapja, Kiss György takarékpénztári könyvelő volt.

⁴⁰ RB I. különböző oldalak.

Károlyt 1902-ben megválasztják – édesapjával együtt – a Békéscsabai Tejszövetkezet igazgatósági tagjává.

„A szövetkezet célja a tagjai által istállóikban termelt tejnek közös értékesítése.”⁴¹

1926. májusában került sor az Evangélikus Nőegylet kiállítására, ahol Raffay Sándor püspök is jelen volt.

„A püspök [köszöntő] szavai után Vidovszky Károlyné nyújtotta át meghatott szavakkal a Nőegylet ajándékát — egy szép asztalterítőt — mellyel a püspök nejének kedveskedett a Nőegylet.”⁴²

A hírben az az érdekes, hogy eszerint Kiss Lujza az esküvőt követően áttért a katolikus vallásról az evangélikusra.

Egy hézagpótló hír 1927. novemberéből:

„— Új darabokkal gazdagodott a békéscsabai Múzeum természetrajzi osztálya. A békéscsabai Múzeum természetrajzi tára ismét több értékes tárggyal gyarapodott. Többek között Vidovszky Károly földbirtokos **egy művésziesen kitömött görénycsoportot** és egy Békéscsabáról előkerült földi kutyát ajándékozott a tárnak. [...]

Következik egy hosszabb visszaemlékezés Láng Miklóstól:

„Vidovszky Károly II. felesége Kis Lujza tornatanárnő [volt]. Megélhetésüket pár száz holdnyi termőföld, és annak állatállománya adta. [Károlynak] nem annyira a gazdasághoz, inkább a termények, állatok értékesítéséhez volt különleges érzéke. Széleskörű piaci ismeretsége volt, beleértve a terménykereskedőket és a kupecokat is. Ismerősei közül nem egyet a kártyaasztal mellől szerezte. Naponta eljárt a kávéházba, ahol néhány csésze feketekávé mellett verte a blattot, miközben a cigaretta nem fogyott ki a szájából. Szívta reggeltől estig, aminek meg is lett a szomorú eredménye: tüdőrákban hunyt el hatvanegynéhány éves korában.

A házaspárt keresztszüleimként tiszteltem. Nem jártunk össze, én csak húsvétkor jelentem meg, amikor kijárt 1,- pengő. A családban volt néha olyan

⁴¹ Központi Értesítő, 1902., 77. szám, 1445. oldal

⁴² Békésmegyei Közlöny, 1926. május 4., 1-2. oldalak
Hungaricana, 2025. május 30.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1926_2/?pg=137&layout=s&query=vidovszky

⁴³ Körösvidék, 1927. november 27.
Hungaricana, 2025. május 30.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Korosvidek_1927_11-12/?pg=127&layout=s&query=vidovszky

összejövetel, amikor a férfiak – külön szobában – hazardjátékkal szórakoztak, kis alapon. Ilyenkor gyakran kibiceltem Kari bácsinak, aki, ha nyert, csúsztatott nekem pár fillért, ha pedig veszített, akkor elküldött maga mellől. Lujza néni hívő katolikus volt. [Ennek ellentmond az Evangélikus Nőegyletben végzett társadalmi munkája.] Házuk [Láng Lászlóné Vidovszky] Irén néniék szomszédságában állt, ezért egy időben tanúi lehettünk annak, hogy [Lujza] tálcán viszi át a tortát az udvarunkon keresztül a plébános úrnak. Miután magam evangélikus vagyok, nem tudom, hogy miként lehetett a keresztanyám [a magyarázatot lásd fent].

A szüleim [Láng Frigyes II. és Réthy Erzsébet I.] elmondásából tudom, hogy keresztanyám mentette meg az életemet, amikor – talán egyéves koromban – súlyos számarköhögést kaptam. Az orvosunk már alig bízott az életben maradásomban. Egyet ajánlott: vigyenek engem máshová, levegőváltás talán segíthet. Ő vállalta, hogy kivisz a tanyájukra, ami egyébként legfeljebb 50 km-re volt békéscsabai lakásunkhoz. Egy hónap múlva egészségesen „szállított” haza. Testvéreim azzal csúfoltak, hogy csak a köhögés maradt el... Gyermeük nem született.”⁴⁴

Úgy tűnik, a gyermektelen Károly és Lujza „megrögzött” keresztszülők voltak. A három Réthy-fiún és Láng Miklóson kívül legalább még egy keresztfiuk volt, az olimpiai bajnok Csík Ferenc.⁴⁵ Megint az enyhén grafomán „örökös sajtólevelezőtől”, Láng Miklóstól tudok idézni:

„Jól ismertem Csík Ferencet

[2006.] augusztus 10-ei számukban olvastam, hogy Csík Ferencről parkot neveztek el, és emléktáblát helyeztek el Várpalotán. Ferivel néhányszor találkoztam, ugyanis közösek a keresztszüleink. **Őt is az a békéscsabai gazdálkodó, Vidovszky Károly és tornatanár felesége, Kiss Lujza tartotta keresztvíz alá, mint engem hat évvel később.** [...] Olimpikonjaink dicsőséget hoznak hazánkra, éppúgy, mint kiemelkedő tudósaink, Nobel-díjasaink - ezért méltó, hogy ne feledkezzünk meg róluk.”⁴⁶

A következő két anekdotának is Károly a főszereplője.:

⁴⁴ LM 1, 1. oldal

⁴⁵ Az 1936. évi nyári olimpiai játékokon a 100 méteres gyorsúszásban nem őt tartották a legesélyesebbnek, hanem japán és amerikai úszókat, ám mégis ő szerezte meg az olimpiai bajnoki címet. A győzelem után a következőket mondta: „A világ legboldogabb embere vagyok”. A 4 × 200 méteres váltóval bronzérmes lett, teljesítményét az olimpia után a hazai sajtó is kiemelte, sőt, a hazatérő magyar csapat zászlóvivőjének és szóvivőjének is kinevezték a fogadóünnepség alkalmára.

Wikipedia, 2025. május 30.

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Csik_Ferenc_\(%C3%BAsz%C3%B3\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Csik_Ferenc_(%C3%BAsz%C3%B3))

⁴⁶ Napló, 2006. szeptember 21.

Arcanum, 2025. május 30.

https://adt.arcanum.com/hu/view/VeszpremiNaplo_2006_09/?query=j%C3%B3l+ismer-tem+cs%C3%ADk+ferencet&pg=368&layout=s

Az első:

„Drága vacsora

Kocziszký Mátyás földbirtokos barátaival a Fiume Szálló éttermében üldögélt egy vasárnap délután. Nagy szárazság volt már régóta, reménykedve nézegette a gyülekező felhőket s este volt már, amikor nagy mennydörgés-villámlás között szép zápor kerekedett. Kocziszký, akinek [Réthy Bélához hasonlóan] Vandháton volt a birtoka, megszólalt:

25. ábra: A Fiume Szálló étterme napjainkban. Nem sokat változhatott 100 év alatt⁴⁷

- Ha tudnám, hogy Vandháton is esett, most fizetnék nektek egy jó vacsorát! A kijelentés szöveget ütött a mindig tréfára kész Vidovszky Károly fejébe. Egy idő múlva felállt az asztaltól, kiment a szálló udvarára, és az ott ácsorgó kocsisok egyikét beöltöztette esőköpenybe, egy-két vödör vízzel leöntötte, s jó borra való ígéretével arra kérte, menjen be az étterembe s jó hangosan keresse X Y-t, aki persze nem volt jelen. Amikor a vendégek látták a tetőtől talpig vizes embert s megkérdezték honnan jött?

- Vandhátról! Azt felelte.

No, nekiestek ekkor a társaság tagjai Kocziszký Mátyásnak: most aztán váltsa be ígéretét, fizesse azt a vacsorát! Kocziszký nem is vonakodott, afeletti örömeiben, hogy megázott a kukoricája, gavallérosan fizetett mindenkinek. Reggelig tartott a mulatság. S csak mikor reggel, kissé kapatosan kikocsizott Vandhátra,

⁴⁷ Internet. 2025. május 30.

<https://hovamenjek.hu/bekescsaba/fiume-hotel-es-etterem>

és látta, hogy mindenütt porzik az út alatta, akkor jött rá, hogy bizony jól megtréfálták őt barátai. Drága volt a vacsora.”⁴⁸

A második:

„Szabályozható süketség

Vidovszky Kari bácsi, földbirtokos, sokáig [27 éves koráig] volt agglegény, végül mégiscsak megnősült. Egyébként süket volt, de azért, amit akart, azt mindig meghallotta.

Egyszer is Réthy-éknél volt egy nagy társasággal együtt A férfiak külön kártyáztak egy sarokban, köztük volt Kari bácsi, az asszonyok a szoba másik végében ramsliztak. A háziasszony [valószínűleg Réthy Béláné Vidovszky Erzsébet] valami jó pletykát hallott N. csabai úrról, hogy bizony félrelépett az illető, s ezt nagy suttogva meséli asszonytársainak. Amikor egyszerre csak a szoba túlsó sarkában megszólal a süket Kari bácsi:

- Ejnye! Ejnye! Eddig azt hittem, hogy két hűséges férj van Békéscsabán s lám-lám, most már egyedül maradtam.⁴⁹

Vidovszky Károly 1934. augusztusában hunyt el, özvegye még további 26 évig élt és folytatta a gazdálkodást. Egy szívmengető hír 1938-ból.

„Bensőséges, meleg ünnepség színhelye volt vasárnap délelőtt 11 órakor a [békéscsabai] városháza nagytanácsterme. Kolarovszky Mihály 72 éves mezőgazdasági cseléd volt az ünnepelt, akit a m. kir. földmivelésügyi miniszter elismerő oklevéllel tüntetett ki és pénzjutalomban részesített azért, mert hűségesen és becsülettel dolgozott munkaadójánál, néhai Vidovszky Károlynál és özv. Vidovszky Károlynénál.

Kolarovszky Mihály ünneplésén a város vezetői mellett igen szép számban voltak jelen a magyar föld kérgeskezű munkásai, a mezőgazdasági cselédek, akik szívük egész melegével ünnepelték öreg sorstársukat. Jelen volt az ünnepségen özv. Vidovszky Károlyné is, akinek földjén Kolarovszky Mihály évtizedek óta dolgozik. [...]

— Ma Kolarovszky Mihályt ünnepeljük, aki 1866-ban született és 1910 október 1 óta előbb Vidovszky Károlynál, majd annak elhalálása után özv. Vidovszky Károlynénál dolgozót. Kolarovszky Mihály sosem tévedett, akkor sem, amikor

⁴⁸ Munkácsy Mihály Múzeum bejegyzése, 2020. május 13.

Facebook, 2025. május 30.

https://www.facebook.com/munkacsy.muzeum/photos/a.2830339140379145/2952249261521465/?type=3&_rdr

⁴⁹ Békési Élet, 1979/2. szám, 229. oldal

Hungaricana, 2025. május 30.

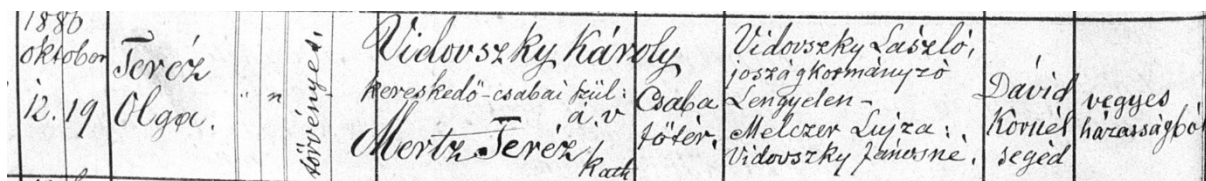
https://library.hungaricana.hu/hu/view/BekesiElet_1979/?pg=228&layout=s

az [1918-1919. évi] forradalom alatt annyian meglévedtek. Megmaradt becsületes embernek, hűséges munkásnak a magyar földön, mely mindnyájunknak kenyerei ad, melyért életünket is fel kell áldoznunk, ha úgy kívánja a haza. [...]

Ezt követőleg ismét vitéz Jánossy Gyula polgármester emelkedett szólásra, aki azt hangoztatta, hogy jó munkás csak akkor van, ha a munkaadó is jó, ember-séges. Köszönetet mondott özv. Vidovszky Károlynénak, Kolarovszky Mihály munkaadójának, meri neki, a jó munkaadónak is érdeme van abban, hogy Kolarovszky Mihályt kitüntették. A jelenvoltak lelkesen ünnepelték özv. Vidovszky Károlynét.”⁵⁰

Vidovszky Teréz Olga

Kód: 1254 0000
 Sz: Békéscsaba, 1886. október 12.
 K: Békéscsaba, 1886. október 19.
 A.n.: **Mertz Teréz** (1850-1898)
 F: Dobay Kálmán I. (1875. december 1. – 1944. március 3.)
 E: 1906. július 28.
 H: 1959.

26. ábra: Vidovszky Teréz keresztelési anyakönyvi bejegyzése (Békéscsaba, 1886)

Keresztzülei: az akkor még a Tolna megyei Lengyelben dolgozó Vidovszky László (1843-1930), az édesapa, Vidovszky Károly I. testvére, valamint Melczer Lujza (1831-1899), aki az édesapa másik testvérének, Vidovszky János IV-nek volt a felesége. A keresztszülők kiválasztása arra utal, hogy a Mertz rokonsággal a csabai Vidovszky család nem igazán tartotta a kapcsolatot.

Terézzel meglepően kevés családi forrás, de annál több újságcikk áll rendelkezésre. Például Láng Miklós „Négy testvér” c. visszaemlékezésén valójában csak három Vidovszky testvért említ, Terézzel egy szó sem esik. Réthy Béla is csak egyszer említi naplójában, erre még később visszatérek.

ilyenkor segít az Arcanum, „az ember második legjobb barátja” ☺.

⁵⁰ Kőrösvidek, 1938. október 1.

Teréz első említése 10 éves korából, 1896-ból származik, amikor 50 krajcárt adományozott két beteg gyermek javára.⁵¹ [A Pósa Lajos szerkesztette, hetente megjelenő „Az Én Ujságom” c. képes gyermeklap egy példányának az ára abban az évben 10 krajcár volt.]

Teréz az elemi iskolákat nyilvánvalóan Csabán végezte, de 14 éves korában, 1900-ban a Mezőtúri M. Kir. Állami Felsőbb Leányiskolába küldték tanulni, ahol az internátus (kollégium) lakója volt.⁵² [Mezőtúr 63 km-re fekszik Békéscsabától.]

„A felsőbb leányiskola célja és tanrendszerének alapelvei.

A felsőbb leányiskola célja, alkalmat nyújtani arra, hogy benne társadalmunk női tagjai nemük sajátlagossága és a társadalmi jelen viszonyok által feltételezett s élethivatásukra szükséges általános műveltséget szerezhessenek.

1. Az iskola növendékeinek lelkét a jó, a szép és az igaz iránt valósággal megnyerni iparkodik **s gondosan kerüli mindazt, mi csak álműveltséget eredményezne.**
2. **Kerüli továbbá a műveltség minden luxusát is** és csak azt tanítja, aminek ismeretére nem csupán néhány növendéknek, hanem általános műveltségük érdekéből mindazoknak szükségük van, kik ezen tanintézetbe lépnek.⁵³

1902. nyarán, amikor még a 16. életévét sem töltötte be, már Békéscsabán „bulizott” pirkadó hajnalig:

„A csabai nőegylet tombolája.

A múlt szombatról elhalasztott tombola és táncvigalom csütörtökön, nem nagyszámú, de válogatott közönség részvétele mellett igen kedélyes hangulatban folyt le a Széchenyi ligeti színkörben. [...] Terített asztalok mellett, jó kedvben mulatta végig a szép társaság a tombolajáték számos vígjelenetét, majd 10 óra felé a fiatalság vidáman táncolni kezdett s hamarjában **olyan parázs vigalom kerekedett, amelynek csak a pirkadó hajnal vetett véget.**”⁵⁴

⁵¹ Az Én Ujságom, 1896. március 15., 195. oldal
Arcanum, 2025. június 2.

https://adt.arcanum.com/hu/view/AzEnUjsagom_1896-1/?query=TEXT%3D%28%22vidovszky+terez%22%29+DATE%3D%281896-01-01--1897-01-01%29&pg=198&layout=s

⁵² Iskolai Értesítő, Mezőtúr
Arcanum, 2025. június 2.

https://adt.arcanum.com/hu/view/Mezotur_20444_20447_1900/?query=TEXT%3D%28%22vidovszky+terez%22%29+&pg=77&layout=s

⁵³ u.o., 15. oldal

⁵⁴ Békésmegyei Közlöny, 1902. augusztus 17.
Arcanum, 2025. június 2.

https://adt.arcanum.com/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1902_2/?query=TEXT%3D%28%22vidovszky+terez%22%29+DATE%3D%281901-01-01--1905-01-01%29&pg=81&layout=s

1903. júniusában Teréz először a csabai Rudolf fiúgimnázium érettségi bálján ropta a táncot.⁵⁵

Aztán a következő hétvégén Csaba úri közönsége egész napos program keretében ünnepelte Rákóczit. A nap fénypontja a Kuruc-estély és táncvigalom volt. Terézen kívül két nővére, Réthy Béláné Vidovszky **Erzsébet** és Jávör Gyuláné Vidovszky **Irén** is részt vettek a party-n.⁵⁶

Majd augusztusban következett a Nőegylet szokásos tombolaestje.⁵⁷

Még novemberre is maradt egy bál:

„A nőegylet táncvigalma.

Szombaton este fényesen sikerült hangverseny után, rendkívül élénk hangulatú, vidám táncvigalom következett, mint ahogy már írtuk. Igen sok volt a táncos, így a hölgyek sem panaszkodhattak, sőt a dicséret áriját halmozták az ügyes és fáradhatatlanul működött rendezőségre. A táncvigalmon Purcsiék húzták a tőlük megszokott kiválósággal a talpalávalót.”⁵⁸

Ugyanezen az őszön kerülhetett sor édesapám, Réthy Imre keresztelőjére is. Réthy Béla naplójában ez az egyetlen hely, ahol említi az akkor még mindig csak 17 éves Terézt:

„1903. szeptember 26-án született ötödik fiunk: Imre. Keresztszülei Dobay Kálmán és felesége, **Vidovszky Teréz**.”⁵⁹

Ez így biztosan nem pontos, mert Dobay Kálmán és Teréz esküvőjére csak három évvel később, 1906-ban került sor. Az viszont lehetséges, hogy a fiatal (17 éves) lány a keresztelő alkalmával találkozott a nála 11 évvel idősebb drogista fiatalemberrel. [Réthy Béla valószínűleg kollégaként ismerte meg Dobay Kálmánt, és ezért kérhette fel keresztapának.]

⁵⁵ u.o. 1903. július 2.

https://adt.arcanum.com/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1903_2/?query=TEXT%3D%28%22vidovszky+terez%22%29+DATE%3D%281901-01-01--1905-01-01%29&pg=2&layout=s

⁵⁶ u.o., 1903. július 9.

https://adt.arcanum.com/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1903_2/?query=TEXT%3D%28%22vidovszky+terez%22%29+DATE%3D%281901-01-01--1905-01-01%29&pg=15&layout=s

⁵⁷ u.o., 1903. augusztus 20.

https://adt.arcanum.com/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1903_2/?query=TEXT%3D%28%22vidovszky+terez%22%29+DATE%3D%281901-01-01--1905-01-01%29&pg=98&layout=s

⁵⁸ u., 1903. november 19.

https://adt.arcanum.com/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1903_2/?query=TEXT%3D%28%22vidovszky+terez%22%29+DATE%3D%281901-01-01--1905-01-01%29&pg=277&layout=s

⁵⁹ RB I., 23. oldal

Valószínűleg ezekben az években, de még az 1906. évi esküvő előtt készült a csinos fiatal lányról a következő fénykép:

27. ábra: Vidovszky Teréz 1905 körül

Érdekes, hogy míg 1903-ban négy újságcikkben is említik Terézt valamelyik bál résztvevőjeként, 1904-1921. között egy sor sem jelent meg róla a helyi újságokban. Azt gyanítom, hogy először menyasszonyként, majd később feleségként meglehetősen visszavonult életet élt, vagy talán kénytelen volt élni.

147. szám.

Kelt: Békéscsabán 1906. október 18. (Kisvárdán született) évi
 július hó 18. (Kisvárdán született) napján.

Megjelentek alulírott: Csányi István
 anyakönyvezés helyénél előtt házasságkötés céljából:

1. mint vőlegény: Dobay Kálmán
 a kinek vallása: római katolikus
 állása (foglalkozása): gyógyszerész

lakóhelye: Békéscsaba 897
 helye: Békéscsaba
 ideje: 1875. október 18. (Kisvárdán született) évi
 október hó 18. (Kisvárdán született) napján,
 és a ki: alulírott anyakönyvezés helyénél
 személy: Csányi István

Másolattal a menyasszony, anyjával család és utóneve katonai pénzes iratott, „Győr” és az első névelőjének megfelelően „Teréz” és helyesbítették. —
 Csányi István
 anyakönyvezés helyénél

családi és utóneve: Dobay László
 állása (foglalkozása): kántor tanító
 lakóhelye: Békéscsaba

családi és utóneve: néhai Dobay Lászlóné
 született: Kégl Katalin
 állása (foglalkozása):
 lakóhelye: Békéscsaba

2. mint menyasszony: Vidovszky Teréz
 a kinek vallása: római katolikus
 állása (foglalkozása):
 lakóhelye: Békéscsaba 1005
 helye: Békéscsaba
 ideje: 1886. október 18. (Kisvárdán született) évi
 október hó 18. (Kisvárdán született) napján,
 és a ki: alulírott anyakönyvezés helyénél
 személy: Csányi István

családi és utóneve: Vidovszky Károly
 állása (foglalkozása): közpénztáros
 lakóhelye: Békéscsaba 1005

családi és utóneve: néhai Vidovszky Károly
 néveltetett: Marta Károly
 állása (foglalkozása):
 lakóhelye: Békéscsaba

28. ábra: Vidovszky Teréz és Dobay Kálmán I. házassági anyakönyvi bejegyzése (1906.)

Dobay Kálmán 1907-ben sajátjogú drogista engedélyt kapott Békéscsabán.

„Drogeria-engedélyezések. A belügyminiszter megengedte, hogy (...) Dobay Kálmán oki. gyógyszerész Békéscsabán (...) gyógyszerárú-kereskedést nyithasson. Az engedélyesek közül (...) Dobay Kálmán a békéscsabai Soó J. és Társa céget vette át.”⁶⁰

A következő oldalon egy hirdetés 1910-ből:

⁶⁰ Drogista Közlöny, 1907.

Kitünően bevált és nagy közkedveltség-
nek örvendő ♣ ♣ ♣

LIKÖR és RUM

esszenciáim,

melyekkel a legegyszerűbb eljárással
tisztá, egészséges italok készíthetők, a
következő fajokban vannak raktáron

Absinth	Curacao	Mentha
Allasch	Chartreuse	Narancs
Anisette	Citrom	Rostopcsin
Ananas	Kávé	Szilvórium
Angolkeserű	Rózsá	Vanília
Barack	Kömény	Cognac
Császárkörte	Málna	Borovicska
Cacao	Marasquino	Dió
Csokoládé	Meggy	Törköly
Rum-compositió	Kölni víz compositió	

Egy adag használati utasítással
50 fillér. 6 adagot postai után-
véttel 3 K.-ért bérmentve küldök.

Rum-compositiómmal

kitünő minőségű **thea-rum**
készíthető. Adagja 50 fill., mely
1, sőt 1½ literre elegendő. —
Használati utasítás mellékelve.

Háztartási rum

literje 2:40 kor. Félliter 1:20 kor.

Kitünő teák, dobozonként
és kimérve. a legjobb
fajokban. — E r e d e t i
a n g o l J a m a i k a i rum.

Dobay Kálmán

drogeriája a „Vörös Kereszthez”,
Békéscsaba Vasút-utca.

29. ábra: Dobay Kálmán hirdetése (1910.)⁶¹

⁶¹ Békésmegyei Közlöny, 1910. február 10.

1920 őszén Dobay Kálmán megvásárolt a Mezőtúr környéki Pusztapón mintegy 200-250 kataszteri hold termőföldet.⁶²

Egy hír 1922-ből a Körösvidéken:

„Koszorumegváltás. Néhai Vidovszky Lászlóné koporsójára szánt koszorú, megváltásként Dobay Kálmánné 500 koronát küldött a Stefánia Szövetség és 500 koronát a Szanatórium Egyesület csabai fiókjának. A nemes adományért ezúton is hálás köszönetüket fejezik ki a nevezett egyesületek.”⁶³

Egy hirdetés 1931-ből:

„TÖRZSKÖNYVEZETT szülőktől származott 8-12 hónapos berkshire kanok kaphatók: Dobay Kálmán gazdaságában, Pusztapó.”⁶⁴

Az 1934. évi Mezőtúri Tenyészállatkiállítás díjazottai között is megtaláljuk Dobay Kálmánt:

„I. díj: a Vármegyei Gazdasági Egyesület tiszteletdíját és a Földmivelésügyi Miniszter oklevelét nyerte Dobay Kálmán Pusztapó, **Fáni** nevű 14 hónapos üszője.”⁶⁵

Dobay Kálmán 1944. március 6-án Budapesten hunyt el. Haláláról másnap a Magyar Nemzet is beszámolt.

Feleségének, Vidovszky Teréznek nehéz élete lehetett, bár erről semmilyen konkrét információval sem rendelkezem. Azt látom, hogy 1904-ig (azaz 18 éves koráig) rengeteg csabai bálban fordult meg, majd a „bálozásnak” hirtelen végeszakadt. 1906-ban férjhez ment, aztán az 1920-as évek elején a férjével együtt kiköltözött Pusztapóra, a Nagy Magyar Semmi kellős közepébe. (A békéscsabai házukat 1927-ben adták el Teréz sógornőjének, Vidovszky Károlyné Kiss Lujzának 16.800 pengőért.⁶⁶)

⁶² Pesti Hírlap, 1924. augusztus 10., 4. oldal

⁶³ Körösvidék, 1922. augusztus 27.

⁶⁴ Köztelek, 1931. február 8., 166. oldal

⁶⁵ Tiszamelléki Gazda, 1934. június

⁶⁶ Békésmegyei Közlöny, 1927. október 21., 2. oldal

Dobay Sándor

Dobay Kálmán I. édesapja római katolikus kántortanító volt Békéscsabán. 1839 körül született és 1915-ben huny el. A következő cikk az 1913. évi jubileumi ünnepéről számol be:

30. ábra: Dobay Sándor portréja (1910 körül)

„**Jubileum.** Szép ünnepséget rendezett a csabai róm. kath. egyház, karöltve a község egész intelligens társadalmával Dobay Sándor róm. kath, kántor tiszteletére hétfőn délelőtt. Dobay Sándor egy fél századot, ötven esztendő telt a nehéz és terhes kántori pályán. Ez idő alatt példás lelkiismeretességgel működött.

Az ünnepélyességnek különös jelentőséget adott az, hogy a jubiléum X. Prus pápa aranyéremmel tüntette ki. Az ünnepélyesség a rom katolikus templomban kezdődött, ünnepies szent misével, melyet nagy segédlettel Barabás György békési plébános celebrált. Istentisztelet után díszközgyűlés tartatott Nemeskey Andor apátplébános elnöklése mellett, ki a jubiléum lélekből fakadó gyönyörű beszéddel köszöntötte föl, majd mellé tűzte a pápa arany érdemkeresztjét.

Ezután felolvasták gróf Széchenyi püspök üdvözlő levelét, miután az ünnepeltnek átadták az ajándékokat:

- az egyház 2 darab 100 koronás aranyát;
- a kath. nők ajándékát: két szentképet, egy feszületet és 350 koronát, továbbá
- Laurinyecz György gazda 500 koronás takarékpénztári könyvét.

Az ünnepelt mélyen meghatva mondott köszönetét a magas kitüntetésekért, ajándékokért. Este a jubiláns kántornál díszvacsora volt.”⁶⁷

Most térjünk vissza Vidovszky Terézhez és Dobay Kálmán I-hez. A házaspárnak három gyermeke született: Mária, Kálmán II. és Károly.

Dobay Mária

Kód: 1254 1000
Sz: Békéscsaba, 1907. május 18.
A.n.: Vidovszky Teréz
F: dr. Koós Zoltán I. (1901-1963)
H: 1992.

Meglepő, de Dobay Máriáról és férjéről, dr. Koós Zoltán I. fogorvosról semmilyen információt sem találtam. Személyes emlékeim szerint felsejlik, hogy Édesapám az 1960-as évek elején (amikor 6-9 éves voltam) emlegette Koós Zoltánt mint a fogorvosát.

A házaspárnak három gyermeke született:

- dr. Koós Zoltán II.
- Koós Katalin (1932-2008) és
- Koós Lilla (1935-1999).

A két leány közül Lillára emlékszem, vele többször is találkoztam, mert pót-keresztanyám, Réthy Erzsébet II. barátnője (és talán osztálytársa is) volt.

Okleveles villamosmérnök volt, és 1990-ben az IPARTERV-nél dolgozott mint épület-villamossági tervező.⁶⁸

⁶⁷ Békés, 1913. október 5.

⁶⁸ Közlekedési, Hírközlési és Építésügyi Értesítő, 1990. április 10.

Arcanum, 2025. november 11.

https://adt.arcanum.com/hu/view/KozlekedesiHirkozlesiEsEpitesugyiErtesito_1990/?query=%22koos+lilla%22&pg=182&layout=s

Koós Zoltán II.

Kód: 1254 1100
Sz: 1929.
A.n.: Dobay Mária
F: Boros Márta (*1927.)
H: 2016.

Ő is fogorvos volt, Édesapám sokszor járt hozzá is kezelésre. Ugyanakkor az életéről nem találtam semmilyen érdemi információt, egy szakcikket kivéve 1972-ből. Ennek az összefoglalóját idézem, csupán érdekességként:

„Az interocclusális érintkezés megszüntetése után az antagonista fogak közelednek egymás felé. A kiemelkedés sebessége legnagyobb a rágófelszín preparációját követő napokban, majd fokozatosan csökken. Az oldalsó fogak közül legintenzívebb kiemelkedési hajlama a bölcsességfogaknak van, kevésbé közelednek antagonistájuk felé a 6-os és 7-es molarisfogak, legkisebb mértékben a praemolarisok. A fogak kiemelkedési hajlama az életkor előrehaladásával csökken.”⁶⁹

A házaspárnak három gyermeke született:

- Koós Márta (*1957.)
- Koós Zoltán III. (*1958) és
- Koós Orsolya (*1967)

Dobay Kálmán II.

Kód: 1254 2000
Sz: Békéscsaba, 1909. augusztus 15.
A.n.: Vidovszky Teréz
F: vagyóczi Nagy Sarolta Polinéza Melinda (*Krasznaterebes, 1916. november 27., +München, 1976. március 26.)
E: 1940. november 16.
H: München, 1977.

Az első hír 1941-ből:

„A Nagyváradi Ügyvédi Kamara közhírré teszi, hogy dr. Dobay Kálmán nagyváradi lakost 1941. évi július hó 1.-i hatállyal a *nemzsídó ügyvédek névjegyzékébe* Nagyváradi székhellyel bejegyezte. (17. b. 3/1941. Ü. f. szám.)”⁷⁰

⁶⁹ Az occlusalis távolság csökkenésének mérése korona-előkészítés után.
In: Fogorvosi Szemle, 1972., 12. szám, 366. oldal.
Arcanum, 2025. november 10.

https://adt.arcanum.com/hu/view/FogorvosiSzemle_1972/?query=%22ko%C3%B3s+zolt%C3%A1n%22+fogorvos&pg=411&layout=s

⁷⁰ Budapesti Közlöny, 1941. november 18.

Ugyanabban az évben szerepel a neve a Keresztény Magyar Közéleti Almanachban is:

„Dobay Kálmán dr., ügyvéd. (...) Középiskoláit a mezőtúri ref. gimn.-ban, az egy.-et Bp.-en végezte és ugyanott szerezte meg a jog- tudori és ügyvédi, okl.-et. Katonai szolgálatot a honvédségnél teljesített, tart. tüzérezászlós. Résztvett Kárpátalja és Erdély visszafoglalásában. Utána Nagyváradon telepedett le és ügyvédi irodát nyitott. Neve gyakran szerepel újságcikkek alatt. Beutazta Német- és Olaszországot, úgyszintén Romániát. **A Nyilaskeresztes Párt tagja.** Beszél németül és olaszul.”⁷¹

Dr. Dobay ugyanebben az évben már nagyváradai „városvezető” volt.

„A Nyilaskeresztes Párt Széchenyi téren levő székházi homlokzatán már szombaton ott csattogtatta az erdélyi havasokból lerohanó szél a nyilaskeresztes lobogót. A távolabbi városokból és községekből már ekkor megérkeztek a testvérek. Vasárnap reggel pedig zöldinges férfiak és nők tömegesen siettek a Széchenyi-tér felé. Öt vármegye szervezeteinek a tisztségviselői kivétel nélkül megjelentek az értekezleten. (...)

Zarándy Márton ügyvezető testvér reggel 9 órakor a Hiszekegy elmondása után meleg szavakkal nyitotta meg az értekezletet. A jelenlevők a Pártvezető nevének említésekor szünni nem akaró taps és éljenzés közben tántoríthatatlan hűségükről biztosították Szálasi Ferencet és kijelentették, hogy a nemzetiszocialista eszméhez és Szálasi Ferenchez hűek maradnak mindhalálig. (...)

Dr. Dobay Kálmán városvezető, a sajtó és a propaganda szervezésszaki fontosságáról beszélt. (...)

2010 körül így emlékezett Láng Miklós:

„Hosszú életem során számos érdekes emberrel is találkoztam, de ezek közül most csak a történelem két pozitív és két negatív szeplőjéről írok. (...)

Az 1940-es években Nagyváradon teljesítettem katonai szolgálatot. Ott ügyvédeskedett a távoli rokonom [Láng Miklós édesanyjának, Réthy Erzsébetnek az unokatestvére], Dobay Kálmán, kiknél sokszor megfordultam. Gyakran meghívtak vasárnapi ebédre, ami nekem nagy öröm volt. Egy alkalommal azonban meglepetés ért: náluk ebédelt Szálasi Ferenc – a későbbi nemzetvezető – testvér is. (Kálmán volt a párt helyi vezetője.)

Minden találkozás megmaradt emlékeimben, és hogy tovább éljenek, most leírtam azokat.”⁷²

⁷¹ Keresztény Magyar Közéleti Almanach, 1941., 3. kötet (Erdély), 87. oldal

⁷² Láng Miklós: Találkozásaim. 2010 körül. [A továbbiakban LM 2]

Egy visszaemlékezés az 1943. évi eseményekre:

„1943-ban, Nagyváradon jártamban két csabai ügyvéd tűnt fel. Dr. Dobay Kálmán és dr. Knyihár Ervin, és **az alig számottevő nyilaskeresztes párt** tagjaként buzgólkodtak. Igyekeztek a zsidótörvények rendelkezéseivel sújtott kartársakat megfélemlíteni. Ez sikerre is vezetett, mert ezek egyikétől átvették az irodáját és megnyitották közös ügyvédi irodájukat.”⁷³

Az utolsó nagyváradai hír 1944. áprilisából származik (március 19. óta az ország német megszállás alatt állt, de még messze volt az október 15-i nyilas hatalomátvétel).

„Dr. Dobay Kálmán nagyváradai ügyvéd, a Nyilaskeresztes Párt nagyváradai tagozatának elnöke tegnap a párt „erdélyi föld vezetőjével”, Forgács Károllyal látogatást tett dr. vitéz Nadányi János Bihar vármegye alispánjánál, majd dr. Hlatky Endre főispánnál, valamint dr. Soós István polgármesternél. **Úgy a városházán, mint pedig a vármegyeházán, mindkét nyilas vezér szívélyes fogadtatásban részesült.** Mint értesülünk most már hamarosan úgy Nagyvárad, mint Bihar vármegye törvényhatóságában is képviselést kap ez a párt is.”⁷⁴

„A szovjet csapatok 1944. október 12-én foglalták el Nagyváradot, azután, hogy hetekig tartó harcok folytak a város és környéke birtoklásáért. A szovjetek előrenyomulása 1944. szeptember 20-án kezdődött meg a város délkeleti előterében, de a végső bevonulásra csak később került sor.”⁷⁵ Azaz Nagyvárad három nappal a budapesti nyilas hatalomátvétel előtt felszabadult. A „városvezető” nem várta meg a szovjet csapatokat, és még érkezésük előtt Nyugatra távozott.

A következő „nyom” 1960-ból származik. Ekkor Dobay Kálmán már 15 éve Münchenben élt.

„Szép elismerést kapott legmagasabb német helyekről Dr. Dobay Kálmán testvérünk. A dr. Peter Paul Nahm államtitkár szerkesztésében, a menekültügyi kérdésről kiadott tartalmas műben a legnagyobb helyet dr. Dobay Kálmán kapta. „Sie haben sich selbs geholfen” cím alatt jelent meg a nagyon értékes munka. Azok között, akik önmagukon segítettek, [a szerző kiemeli] **dr. Dobay Kálmán küzdelmét, aki ügyvédből képezte át magát gyümölcsárussá** és 15 éves súlyos munka, küzdelem után ma már mint független ember gondoskodik [az 1956. évi] forradalom alatt kimenekült családjáról.”⁷⁶

⁷³ Kiss György: Így láttam én, a szemtanú. 1975. 110. oldal.

⁷⁴ Nagyvárad, 1944. április 26.

Arcanum, 2025. november 11.

https://adt.arcanum.com/hu/view/Nagyvarad_1944_04-06/?query=TEXT%3D%28%22Dobay+K%C3%A1lm%C3%A1n%22%29+DATE%3D%281944-01-01--1949-12-31%29&pg=173&layout=s

⁷⁵ Gemini, 2025. november 11.

⁷⁶ Hídfő, 1960. július 10., 7. oldal

A Nemzetőr 1976. októberi számából tudjuk meg, hogy Kálmán legalább egy évtizedig a Müncheni Magyar Egylet elnöke is volt:

„[Az Egylet] májusi közgyűlésén új vezetőséget választott, és köszönetét mondott Dr. Dobay Kálmán évtizedes elnöki munkájáért.”⁷⁷

Én ebben az évben ismertem meg „Kami bácsit”, mivel több napra náluk vendégeskedhettem egy nagy nyugat-európai körút keretében. Joviális úriember benyomását tette rám, ő és a családja is nagyon kedvesek voltak.

Kálmán pár hónappal később, 1977 tavaszán hunyt el:

„A müncheni magyar kolónia igaz részvéttel és mély megilletődéssel kísérte utolsó útjára Dr. Dobay Kálmánt, a Müncheni Magyar Egyesület [korábbi] elnökét. A sírnál a müncheni magyar egyesületek vezetői méltatták Dr. Dobay Kálmán önzetlen magyarságszolgálatát. Dr. Dobay Kálmán Békéscsabán született és Észak-Erdély visszatérése után Nagyváradon nyitott ügyvédi irodát. A háborút tartalékos főhadnagyként szolgálta végig, és a csapatokkal együtt érkezett Nyugat-Németországba, ahol a magyar gondolat szolgálatának szentelte életét. A halál 68 éves korában szólította el.”⁷⁸

Érdekes, a nekrológ valahogy „elfeledkezett” Kálmán „városvezetői” tevékenységéről. Sic transit gloria mundi. (Azért arra kíváncsi lennék, hogy mit takar „a magyar gondolat szolgálat”?)

Dobay Ákos

Kód:	1254 2100
Sz:	1942.
A.n.:	Nagy Sarolta
F:	Zink Emma

Ákossal először 1977-ben Münchenben találkoztam. Akkor azt jegyeztem fel róla, hogy „mindennel [is] kereskedik, elsősorban autókkal, mezőgazdasági gépekkel és textiliával”. Már akkor bejárta a fél világot, beleértve Hong Kong-ot is.

Ugorjunk 16 évet! Magyarországon eljön a rendszerváltás ideje, Ákos is meghallja az új idők új szavát, de kicsit türelmetlen. Az akkor megjelent interjóját azért idézem kicsit hosszabban, mert akár napjainkban is születhetett volna:

„Dobay Ákos a bemutatóteremben végig simítja az egyik fehér követ, s azt mondja: mi, magyarok nem ismerjük a márványt. Dobay úr most Magyarországon próbál szerencsét, pedig beérhetné a német és az olasz cégével, s élvezhetné a müncheni villa kényelmét.

⁷⁷ Nemzetőr, 1976. október, 11. oldal

⁷⁸ Hídfő, 1977. április, 14. oldal

- Ma több magyar cégben is társ, s a 735-ös BMW-je gyakrabban áll Budaörsön, mint Münchenben. Megéri?

- Dehogy, de én már 88-ban itt voltam. Csavarhiány volt, hát felállítottunk egy üzemet Dabason, amin ma nincs nyereség, de abbahagyni is nehéz. Az enyém a Bavimpex, ami márvánnyal és gránittal kereskedik, a Terra Immobilien ingatlancégben 51 százalékban, míg egy könyvelési kft-ben 20 százalékos társ vagyok. Néha azért megfordulok a német és az olasz cégnél is. Magammal hoztam egy lakóbuszt, hogy néha majd kirándulok a környéken, de azóta is ott áll a budaörsi telepen.

- Úgy tűnik, hogy ki kell várnia, míg a magyarok megismerik a márványt, és rájönnek, hogy önnél a legolcsóbb.

- Lassan már üzletet sem merek kötni, hiszen itt a jog már nem számít, a bíróságok se működnek - mondja keserűen. Megrendelik a márványt, és elfelejtik kifizetni. Németországban egy cég ezt csak egyszer játszhatja el. Itt meg mindenki mosolyog, mintha ez bocsánatos bűn lenne. A bankok is önhatalmúlag döntenek. Egy átutalás 10-12 napba telik, aminek néhány óra alatt meg kellene történnie. Az már csak hab a tortán, hogy egyetlen telefonvonalunk van, amit tizenketten használunk. Nem tudok exportálni, hiszen az üzletkötőm nem kiabálhat át Németországba. A rádiótelefont itt nem lehet hallani. Ha ezt tudom, sose vettem volna Budaörsön telepet... És egyszer majd magyarázza el nekem valaki az itteni munkanélküliséget, hiszen se kőfaragót, se segédmunkást nem kapok, pedig itt megmunkáltathatnám a márvány- és gránitlapokat, amit Németországba szállítok. Nem értem ezt az országot, pedig hallja, tökéletesen beszélek magyarul...”⁷⁹

Dobay Andrea

Kód: 1254 2110
Sz: 1972.
A.n.: Zink Emma
F: Manuel Lukas Lee (*1971)

Dobay Ákos és Zink Emma egyetlen közös gyermeke. Napjainkban pszichoterápiás rendelőt vezet Münchenben.⁸⁰

⁷⁹ A márványember nem érti Reform, 1993. április 22.
Arcanum, 2025. november 11.
https://adt.arcanum.com/hu/view/Reform_1993_1/?query=%22dobay+%C3%A1kos%22&pg=828&layout=s

⁸⁰ Internet, 2025. november 11.
<https://www.psychotherapie-dobay.de/>

31. ábra: Dobay Andrea portréja (napjainkban)

Dobay Ildikó

Kód: 1254 2200
 Sz: 1945.
 A.n.: Nagy Sarolta
 F: Szalay Gyula I. (1929-2011)

Gyermekeik közül Szalay Ildikóval (*1966) és Gyula II-vel (* Caracas, 1969) tartom a kapcsolatot. Ildikó tudtommal Genfben él, és legalább egyszer biztosan találkoztunk vele egy Vidovszky találkozón.

Érdekes, hogy Gyula még Caracasban ismerte unokatestvéremet, Láng Imre „Jani”-t, a Vidovszky Erzsébet ágból. Gyula jelenleg Zürichben él, és a PrimeStone Partners AG-nél dolgozik.

Vidovszky Erzsébet Berta

Kód: 1253 0000
 Sz: Békéscsaba, 1872. november 19.
 K: Békéscsaba, 1872. november 23.
 A.n.: Mertz Teréz (1850-1898)
 F: Réthy Béla I.
 E: Békéscsaba, 1892. február 4.
 H: 1952. június 9.

I. Lapszám 126			Kereszteltetek					Anyakönyve.				
Sor- szám	Születési év, hónap, nap	Kereszte- lési év, hónap, nap	A keresztelésnek					A szülőknek veszélye és keresztelésre, polgári állás és vallás	Lakhely, utca, házszám	A kereszteltnek veszélye és keresztelésre, polgári állás és vallás	A keresztelt lelkiállása veszélye és ke- restelésre állása	Észrevételek.
			Néve	Néme			Állapota					
			Néve	lelk.	nő	státusza	Állapota					
229.	1882. November 19.	22.	Erzsébet Berta		nő	szüanya		Vidovszky Károly, Károlyi Károly, Mertsz Teréz	Békéscsaba	Vidovszky Károly, Károlyi Károly, Mertsz Teréz	Vidovszky Károly, Károlyi Károly, Mertsz Teréz	1882. január 9. megjegyzés: a szülők Békéscsaba.
	1882.											

32. ábra: Vidovszky Erzsébet keresztelési anyakönyvi bejegyzése

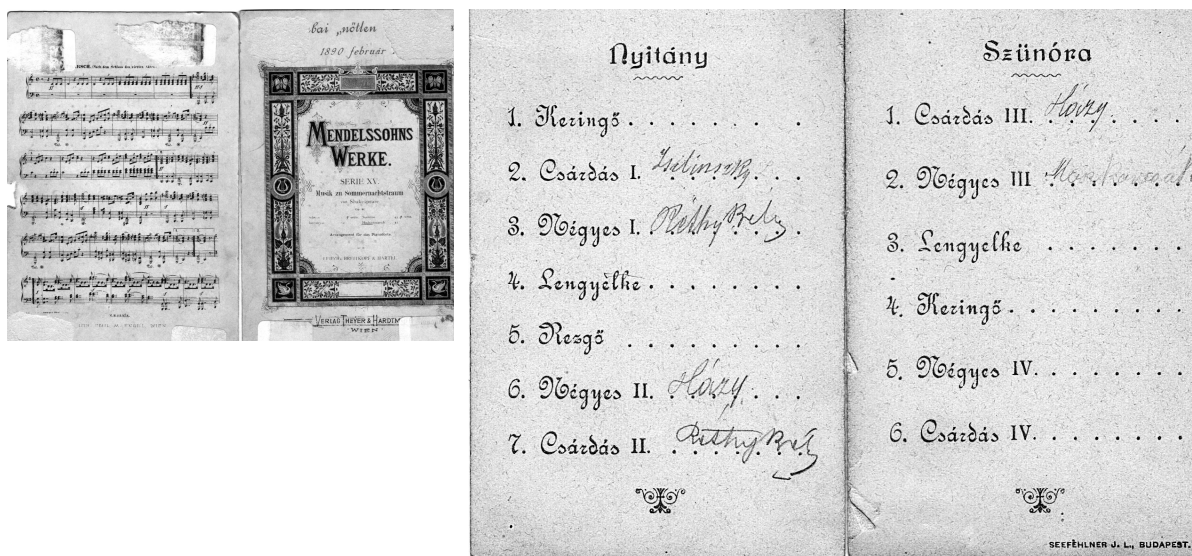
A keresztszülők Vidovszky László (az édesapa, Vidovszky Károly I. testvére) és az ismeretlen Lantner Berta asszonyság, Gärtner Adolf kereskedő felesége. Gärtner úr Vidovszky Károly barátja, esetleg üzletfele lehetett

Erzsébet gyerekkoráról nincs információm, az első „hír” Réthy Béla már többször idézett Naplójából származik:

„1888. Egyre gyakoribb látogatásaim a Vidovszky házban az időközben **felcseperedett kedves kis Erzsikének** szóltak. Nagy lelki tusákat vívtam magamban, [a krónikus hörghurut miatt] vajon szabad-e megházasodnom? [...]

[1888-1890.] Ismét Csabán maradtam tehát, de most nem a sors szeszélyéből, hanem a magam akaratából. E kötelékek, melyek engem Csabához fűztek, nagyon is erősek voltak, erősebbek, mint magam is gondoltam. Most két, nagyon kedves éve következett életemnek. A gyógyszerértárban passzióval végeztem dolgomat. Főnököm megkülönböztetett becsülését és bizalmát élveztem, a csabai társaságban becsült és kedvelt ember lettem, **szabad időm nagy részében pedig végtelenül kedves órákat töltöttem a Vidovszky családban. Télen a kis Erzsikével korcsolyáztam, nyáron a család közeli tanyájukon tartózkodván, oda sétáltam ki hetente kétszer.** E tanyai kirándulások, máig is legkedvesebb emlékeim közé tartozik.”⁸¹

1890. februárjában tartották a szokásos csabai „Nőtlen Bál”-t. Családi archívumunkban fennmaradt az akkor 17 ¼ éves Vidovszky Erzsébet táncrendje (akkor még volt ilyen is), benne Réthy Béla két aláírásával. Együtt táncolták az első négyest és a második csárdást.

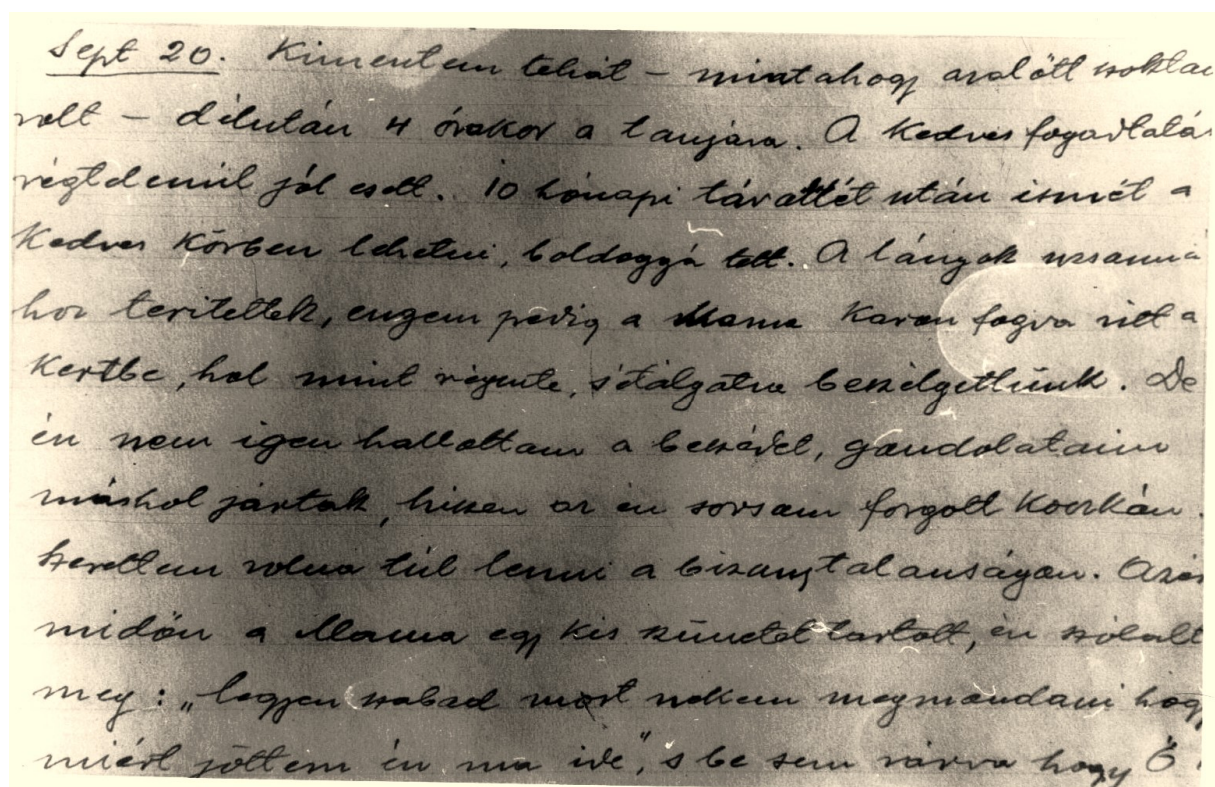

33. ábra: Vidovszky Erzsébet táncrendje 1890. februárból

⁸¹ RB I.

Folytatódik a Napló:

„[1890-1891.] Hiányzott a további cél, amiért érdemes küzdeni. Magamért? De hiszen nem is tudok egyedül ellenni. Elvesztettem lelki egyensúlyomat. Sok-sok nyugtalan órán töprengtem, hogy mitévő legyek, beláttam, ha nem akarok elpusztulni, meg kell házasodnom. Hogy ki legyen életem társa, azon nem kellett gondolkodnom, hiszen ekkor már más szóba sem jutott, mint a kis Erzsike, kihez már évek óta, szívem egész melegével vonzódtam. **Az az érzés, mellyel én Erzsike iránt viseltettem, nem volt lángolóan szenvedélyes szerelem, mely olyan sokszor meg-gondolatlan és rossz házasságok szerzője. Az én vonzalmam több és mélyebb volt annál. Alapjában ez is szerelem volt, de szeretettel, barátsággal, meghitt bizalommal párosulva. Már ekkor olyan volt ez az én érzésem, mely inkább a hitvesi szeretethez hasonló, mint az udvarlóéhoz. Talán a régi ismeretség is okozta ezt, hiszen én a családhoz tartozónak éreztem magam már előbb, mintsem valóban azzá lettem. [...]**

Sept 20. Kimentem tehát - mint ahogy azelőtt szoktam volt - délután 4 órakor a tanyára. A kedves fogadtatás végtelenül jól esett. 10 hónapi távollét után ismét a kedves körben lehetni, boldoggá tett. A lányok uszonnához terítettek, engem pedig a mama karonfogva vitt a kertbe, hol mint régebben, sétálgatva beszélgettünk. De én nem igen hallottam a beszédet, gondolataim máshol jártak, hiszen az én sorsom forgott kockán. Szerettem volna túl lenni a bizonytalanságon. Azért, midőn a mama egy kis szünetet tartott, én szólaltam meg: „legyen szabad most nekem megmondani hogy, miért jöttem én ma ide”, s be sem várva hogy ő

34. ábra: Réthy Béla eredeti naplóbejegyzése

1891. szept. 20. Kimentem tehát, mint ahogyan azelőtt szoktam volt, délután 4 órakor a tanyára. A kedves fogadtatás végtelenül jól esett. 10 hónapi távollét után ismét a kedves körben lehetni, boldoggá tett. A lányok uszonnához terítettek, engem pedig a mama karonfogva vitt a kertbe, hol, mint régebben, sétálgatva beszélgettünk. De én nem igen hallottam a beszédet, gondolataim máshol jártak, hiszen az én sorsom forgott kockán. Szerettem volna túl lenni a bizonytalanságon. Azért, midőn a mama egy kis szünetet tartott, én szólaltam meg:

„Legyen szabad most nekem megmondani, hogy miért jöttem én ma ide.” s be sem várva, hogy ő kérdezzen, folytattam: „Hogy Erzsikét feleségül kérjem.”

A mamát a mindig szívesen várta, de most mégis meglepően jött nyilatkozat egy pár másodpercre elnémitotta, de csakhamar feltalálta magát, s elkezdett kiáltozni, Erzs, Erzs! Hamarosan ott termett leányához fordult azután e szavakkal:

„Tudod miért jött Réthy? Feleségül kér téged”.

És mert Erzsike erre sem-mit sem mondott, megkérdeztem őt, hogy akar-e a feleségem lenni. Hogy milyen szavakkal adta tudtomra igenlő válaszát, arra már nem tudok visszaemlékezni, de a mama és leánya arcából láttam, hogy nem vagyok elutasítva, s engem végtelen boldog érzés vett hatalmába.

Az az édes kislány nem tudta, milyen végtelen jót cselekedett velem, kérésem teljesítésével. Mert nem egyszerű leánykérés volt ez az én lépésem. Az élet útján iránytű nélkül bolyongó fiatal életnek adott célt, egy vergődő léleknek adott boldogító meg-nyugvást az ő kedvező válasza. [...]

1891. november 19. Az eljegyzést Erzsébet napján tartottuk, esküvőnk pedig 1892. február 4-én. Első lakásunk a Szt. István tér 16. szám alatt volt, hol 1892. nov. 1-ig laktunk.”⁸²

1892.

78. Esketési anyakönyv.

Folyó száma Éve és napja az esketésnek	Vőlegénynek					Menyasszonynak					Tanúk neve állapota	Összees- ketőnek neve hivatala	Kihirdetett-e vagy felmentvénnyezették hirdetéstől s má: akadályról?	Észrevé- telek
	Neve és állapota	Születési és lakos- sága a ház- számmal	Vallása	Életkora	Állása nőiesen özvegy	Neve és állapota	Születési és lakos- sága a ház- számmal	Vallása	Életkora	Állása bajadon özvegy				
1892 23. feb. 4.	Réthy Béla gyógyszerész	haraszti Csaba 1000.	az az.	29 év	nőiesen	Vidovszky Erzsébet városi pénztárnok tanácsleánya	haraszti Csaba 1000.	az az.	29 év	nőiesen	Vidovszky Károly városi pénztárnok tanácsleánya	haraszti Csaba 1000.	az az.	29 év

35. ábra: Az esketési anyakönyv (1892. február 4.) és az újsághír

Házasság Csabán Réthy Béla gyógyszerész
folyó hó 4-én délután vezette oltárhoz az evang.
kis templomban bájos aráját Vidovszky Erzsikét,
Vidovszky Károly városi főpénztárnok kedves
leányát.

⁸² U.O.

36. ábra: Vidovszky Teréz, Irén, Erzsébet 1895 körül

37. ábra: Réthy Béla és Vidovszky Erzsébet 1898 körül

Egy fontos hír 1907-ből⁸³:

A családot Abbáziában érte az I. Világháború kitörése:

„Abbáziában ért a borzasztó hír, hol feleségemmel és fiaimmal akartam egy hónapot eltölteni. Alig nyolc napig voltunk ott, mikor a mozgósítási rendelet megjelent. Iszonyú zavar és ijedelem támadt, mert a sok fürdővendég mind hazai igyekezett, az utazás, a személyforgalom a katonai szállítások folytán korlátozva lett. A nagy háború réme fenyegetett. Évek óta általános vélemény volt, hogy az oroszokkal való leszámolás el nem maradhat,”⁸⁴

2026-ban az aktuális érkezéseket közzé tevő helyi újság alapján (köszönet ismételten az Arcanum-nak) három panziót is sikerült azonosítanom, ahol Réthy Béla 1897 és 1906 között Abbáziában megszállt, de sajnos az 1914. évi vendéglista digitálisan nem elérhető.

⁸³ Békésmegyei Közlöny, 1907. április 25.

Arcanum, 2025. november 21.

https://adt.arcanum.com/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1897_1/?query=TEXT%3D%28%22r%C3%A9thy+b%C3%A9l%C3%A1n%C3%A9%22%29+DATE%3D%281890-01-01--1935-12-31%29&pg=147&layout=s

⁸⁴ RB I.

38. ábra: Réthy Béla és Vidovszky Erzsébet 1917 körül

39. ábra: A Réthy Láng családok 1922-ben

Az előző képen:

- A felső sorban: Réthy Dezső, Imre, Béla II., István, Károly, Láng Frigyes
- Középen: Mamó, ölében Láng Miklós, Réthy Béla I., Láng Frigyesné Réthy Erzsébet I.
- Lent: a további négy Láng fiú

A következő kép már az 1930-as évek első felében készült:

40. ábra: A Réthy Láng családok az 1930-as évek első felében

- A felső sorban: az öt Láng fiú.
- Fentről a második sor: Réthy Károly, Béla II., Dezső, Imre, Láng Frigyes I., Réthy István.
- Ülnek: Réthy Károlyné Herpai Julianna, ifj. Réthy Béláné báró Drechsler Lenke, Réthy Béláné Vidovszky Erzsébet, Réthy Béla I., Láng Frigyesné Réthy Erzsébet, Réthy Istvánné Sárkány Erzsébet.
- Elöl: négy gyermek.

Egy hír 1937-ből: ifj. Réthy Béláné váltja özv. Réthy Bélánét a csabai Vörös Kereszt Egylet női társelnöki pozíciójában.⁸⁵

Érdekes, hogy 1920. júniusától a férfi társelnök id. Réthy Béla, a titkár pedig a veje, dr. Láng Frigyes volt.⁸⁶

⁸⁵ Békésmegyei Közlöny, 1937. október 29.

Arcanum, 2025. november 22.

https://adt.arcanum.com/hu/view/BekesmegyeiKozlony_1937_4/?query=%22r%C3%A9thy+b%C3%A9l%C3%A1n%C3%A9%22&pg=107&layout=s

⁸⁶ Körösvidék 1920. június 1., 2. oldal

Arcanum, 2022. november 22.

https://adt.arcanum.com/hu/view/Korosvidek_1920_06-08/?query=%22r%C3%A9thy+b%C3%A9l%C3%A1n%C3%A9%22+V%C3%B6r%C3%B6s+ke-reszt&pg=1&layout=s

Réthy Béláné a csabai Vörös Kereszt Egylet új női társelnöke

(A B. K. tudósítója jelenti.) Rendkívüli közgyűlést tartott a Magyar Vörös Kereszt egylet békéscsabai fiókja tegnap délután 5 órakor a városháza tanácsstermében.

Korniss Géza dr. elnök üdvözölte a megjelent tagokat és a helyőrség vezető tisztjeit, akik mint vendégek vettek részt a közgyűlésen.

A női társelnöki tisztség betöltésére került ezután sor.

A tisztségtől megvált özv. Réthy Béláné helyébe ifj. Réthy Béláné választotta meg egyhangúlag a rendkívüli közgyűlés társelnökké.

A tárgysorozat ideiglenes berekesztése után héltágu hölgykül-

döllség vitte hírül az új női vezetőnek a választás eredményét.

Réthy Béláné hamarosan meg is érkezett és keresetlen szavakkal köszönetet mondott a bizalomért és lelkes munkáját ígérte az egyesület érdekében.

A következőkben elhatározta a rendkívüli közgyűlés a Vörös Kereszt-bál megrendezését. A bált január 15-én tartják. A teljes siker biztosítása érdekében a rendező bizottság már a közeljövőben meg fogja kezdeni munkásságát.

Tamássy Károly dr. tiltakozó bejelentette, hogy a brazil kormány jóvoltából az egylet békéscsabai fiókja 60 kg kávé fog kiosztani karácsonyi szeretetcsomagként.

. 42 ábra: A Vörös Kereszt Egylet tisztújítása 1937-ben

Vidovszky Erzsébet későbbi életéről – váratlan módon – meglehetősen kevés érdemi információ maradt fent, Réthy Béla is alig említi a Naplójában. Egy üdítő kivétel Láng Csaba visszaemlékezése 2023-ból:

„Amire egy 82. évében lévő ember emlékezik 3-5 éves korából. Mamó, Vidovszky Erzsébet, a dédanyám volt. Hat gyermeke lett nagykorú. [...] Nagyszüleim [Láng Frigyes és Réthy Erzsébet I.] korai halála után, Mamó megörökölte az öt Láng fiút. Így lett tíz fia.

A II. világháború végén Budapesten nem nagyon volt élelmiszer ezért Mamó meghívta édesapámat (Láng Bélát) és családját Csabára, ahol mégis több volt az ennivaló. Így történt azután, hogy édesanyámmal (Zalai Zsuzsa) és két gyerekével, [Láng] Csabával és Erzsébettel leköltöztek Békéscsabára. (A többi Láng fiúnak még nem volt gyermeke.) Nyáron ott laktunk az Árpád soron Mamó vendégszeretetét élvezve. Apám lent töltötte a szabadságát és ha tehetett a hétvégeket. Persze ez csak vasárnap volt.

Emlékezetes volt első utunk, 1945-ben, mert két napig tartott az út Békéscsabára, zsúfolt vonaton. Még a tető is tele volt. Nem emlékszem, hol keltünk át a Tiszán, a szolnoki híd fel volt robbantva. Kiégett vonatszerelvények a pályaudvarokon mindenfelé. És azután a csoda, Csabán, kis motorvonat vitt a pályaudvarról a Főtérig. [...]

Mamó és édesanyám a ház körül tevékenykedtek, mint anya és leánya. Mi meg élveztük a sok „nagynéni” társaságát. [Réthy] Ildikó, jó egy évvel fiatalabb volt, mint én és [Réthy] Cili, Vidovszky Sári is fiatalabb volt, [Réthy] Klári egy évvel idősebb. Ott voltak a Pernecky gyerekek is, három fiú. Nekik az udvarukon egy csodálatos homokdomb volt, amin jót lehetett játszani. Azután a többiek: [Réthy] Eszter, Bori és Erzsébet íl. (aki már nagy lány volt). Azután a sok nagy fiú: [Réthy] Béla III., Sándor, Attila.

Jó világ volt. [...] Nagyon szerettem a „gyárban” a cukorka gépek között játszani. [...] A szomszéd telken, kis házban lakott Mátyás bácsi a kocsis. Az a telek is Mamóé volt. Hátról, a kert végében a disznó rőfögött. Göndör szőrű mangalica. Arrafelé nem is volt más, akkor még nem tudtuk milyen egészséges. A kolbászba sok erős paprikát tettek, hogy ne lehessen sokat enni belőle. A kenyérre csak kis darabkákat tettünk. Az udvaron kis udvarba tyúkok kotkodácsolnak

Nagy esemény volt Pipszi bácsi (Láng Frigyes II.) esküvője. A kistemplomban, szűk családi körben, talán, ha hatvanan lehettünk. Nekem nem adtak a puncstortából, amit nehezményeztem, mert hogy abban rum van. [...]

[Vasárnaponként] Az Urak a Fiume szálló teraszán söröztek [Édesapám szerint az 1920-as évek végén inkább teáscsészéből pezsgőztek a feltűnés elkerülése végett], mert ők reggel voltak [evangélikus] istentiszteleten. A feleségek – nagyrészt katolikusok – a „szagos misén” voltak ezalatt.

A Főtér maga volt a csoda. Ott volt például a patika, ahová bejárásom volt. Kaptam cukorkát. És innen indultak a keskeny vágányú kis vonatok szerte szét. A pályaudvarra, és az Óperencián túli Békéssámszonba. (Ott volt Vidovszky Kálmán bácsi patikája.) [...]

Mamót esténként láttam, gyakran kártyáztak, beszélgettek a vendégekkel. Az ágyok partija sokáig megmaradt. A férfiak feleségei, az ágyok kártyáztak, míg a férfiak „komoly” dolgokról beszélgettek, politizáltak. Én szerettem Mamónál nyüzsögni, mert a bonbonier-ben mindig volt valami jóféle cukorka.

A jó világ a Patika államosításáig tartott, én is ott voltam, semmit sem értettem. Akkor Mamótól mindent elvettek. A házat is. Békéscsabán, ahol nem volt ipar, munkahely, felszámolták a fénykorában 200 főt foglalkoztató üzemét, ahol gyógycukrokat, gyógyszereket, ruhafestéket, és még sok egyebet készítettek. A patika sással gravírozott edényzetét levitték a pincébe és csákánnyal összetörték. stb. A cukorka gépeket a fővárosba vitték, ahol, talán a Zamat gyár udvarán ette meg azokat a rozsdá. Hát ennyi. Szép volt, lehet, hogy igaz se volt.”⁸⁷

⁸⁷ Láng Csaba Gmail
2023. december 5.

Ugorjunk egy nagyot! Pár éve Bélafi Laci III., Mamó ükunokája, egyben Réthy Katalin Borbála (Bori) unokája kezébe került Mamó ősrégi cukrászkönyve, és felhasználva az AI segítségét is készített abból egy fantasztikus könyvet.

KÖSZÖNTŐ

Üknagymamám, Vidovszky Erzsébet az 1800-as évek végétől jegyezte le a receptjeit. Nem sejtette, hogy — mire végez — a süteményei nagy része a továbbiakban nem lesz megsüthető. 1944-től ugyanis az általa — magától értetődően — használt citrom, narancs, fahéj, vanília vagy akár Alchermes olasz likőr mind-mind elérhetetlenné válik több, mint fél évszázadig. Ezalatt a receptkönyv a családi polcon pihent, többé-kevésbé szerencsésen túlélve az előtte álló zivatáros évtizedeket.

Fél évszázad alatt az akkor közismert receptek— hozzávalók híján — a magyar köztudatból is kikoptak. Így azok újraélesztése — csupán az írott szöveg alapján — különösen nehéz feladatnak bizonyult. De akkor jött az M.I.

Erzsébet elfeledett receptjeinek grafikai életre keltésében a mesterséges intelligencia (M.I.) segédkezett. A könyvben szereplő valamennyi képet M.I. készítette, amely több millió korhű képet tanulmányozva alkotta meg, hogyan nézhetett ki az adott édesség bő 100 évvel ezelőtt.

A süteményeket körülvevő miliő pedig azért tűnik valóság-hűnek, mert a korabeli évek valódi képanyagából készültek szintén az M.I. által. A képek háttereit böngészve bejárhatjuk egy korabeli középosztálybeli ház minden szegletét. Ropogós keksz áll a dolgozósoba íróasztalán, friss pogácsa a konyhában, fagyaltkehely a kerti asztalon, befőttek sorakoznak a spájzban, emeletes torta várja a vendégeket a szalonban.

Erzsébetről.

A receptkönyv írója, Erzsébet (Mamó) a huszadik század elején élt Békéscsabán, Körös parti nagypolgári házában, 8 gyermek édesanyjaként. Férje — Réthy Béla — patikát, és gyógycukorka üzemet fejlesztett (egyik találmánya a pemetefű cukorka, ma is kapható), ebből kifolyólag rendkívül elfoglalt ember volt. Erzsébet azonban nem maradt egyedül, segítségére volt a polgári háztartás vezetésében két fős személyzete, egy takarítónő, és egy szakácsnő. Lánya korai halála után 5 unokáját is maga nevelte fel, továbbá 19 unokája nevelésében is folyamatosan segédkezett, férjét 17 évvel élte túl.

Az általa vezetett süteményes receptkönyv folyamatosan

forgott a konyhában, amint egy születésnap, névnap, vagy egyszerű nagycsaládi vasárnapi ebéd 'desszertet kívánt'. Erzsébet háza jókedélyű, igazi családi központként, a rokonság állandó találkozóhelyekén működött fél évszázadon keresztül.

Végezetül nem maradt más, mint, hogy kellemes kalandozást kívánjak az 1900-as évek magyar gasztronómiájában Erzsébet szemüvegén keresztül, megidévezve az M.I segítségével egy kissé elfeledett kor boldog évtizedeit.

A Szerkesztő / Űkunoka

ÜKANYÁM BÉKEBELI SÜTEMÉNYEI

4

HAB TORTA TÖLTELEK

Minden tojás fehérjére 6 dkg cukrot számoljunk. Az a fő, hogy a hab nagyon kemény legyen.

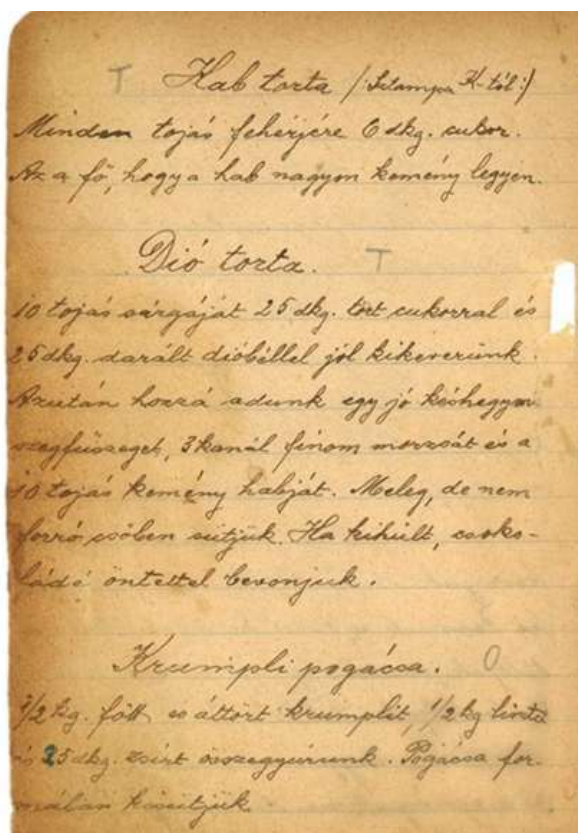
DIÓ TORTA

10 tojás sárgáját 25 dkg tört cukorral és 25 dkg darált dió-béllel jól kikeverünk. Azután hozzáadunk egy jó késhegynyi szegfűszeget, 3 kanál finom morzsát és a 10 tojás kemény habját. Meleg, de nem forró csőben sütjük (180 fokon 40 percig). Ha kihűlt, csokoládéöntettel bevonjuk.

KRUMPLI POGÁCSA

½ kg főtt és áttört krumplit, ½ kg lisztet, és 25 dkg zsírt összegyúrunk. Pogácsa formában sütjük.

Megjegyzés: Javasolt serpenyőben forró olajban kisütni.

. 42 ábra: Lapok az „Ükanyám Békebeli süteményei” c. könyvből

Nagymamám az államosítás után meglehetősen szegénységben élt még pár évet Békéscsabán, és 1952-ben, 80 éves korában hunyt el.

Igazi „Mater familias” volt, aki – különösen férje, Réthy Béla 1935. évi halála után – összetartotta a Réthy-Láng nagycsaládot, segítette, etette, támogatta a tíz fiút és a számtalan unokát.

Mai eszemmel már sajnálom, hogy bő harminc évvel ezelőtt nem „gyűjtöttem be” több emléket a gyermekeitől, unokáitól. Talán még most sem késő. Írok is Réthy Sándornak, Attilának, Ildikónak, azaz legidősebb unokatestvéreimnek, hogy vessék papírra emlékeiket Mamóról, esetleg Vidovszky Irénről és Terézről.

Azaz ezt a fejezetet még nem tekintem véglegesnek, és remélem, hogy lesz kiegészítése.

Telki, 2026. június 18.

Réthy Imre
Mamó legfiatalabb unokája